

POGOVOR O PROIZVODNJI

VESELI SMO USPEHOV

TRETTJA AKTUALNA TEMA, O KATERI SMO SE POGOVARJALI ZA NAŠO ČASOPISNO RUBRIKO »POGOVOR O PROIZVODNJI«, JE RAZVOJ IN PROIZVODNJA PREOBlikovalNE TEHNIKE V LITOSTROJU. TUDI TO POT SMO POVABILI K RAZGOVORU DELAVCE, KI SE NEPOSREDNO UKVARJAJO Z RAZVOJEM IN PROIZVODNJO PREOBlikovalNIH STROJEV. POUDARITI MORAMO, DA SO SE NAŠEGA POGOVORA UDELEŽILI PRAV VSI VABLJENI.

Peter Vogrič, dipl. inž. — šef biroja preoblikovalne tehnike v TOZD IRRP, Franc Poteke — šef priprave dela TOZD FI, Gvido Colja — vodja obrata montaže preoblikovalnih strojev FI, Franc Omejc — vodja obrata srednje obdelave in ozobljenja, Anton Režek, prof. — vodja delavnic ICL, Ignac Omahen — tehnolog konzultant v oddelku za izdelavo ponudb in sprejem naročil TOZD FI, Stane Štifter — glavni delovodja v montaži preoblikovalnih strojev, Ivan Križman — delovodja v montaži preoblikovalnih strojev, Andrej Sekač — delovodja montaže elektroopreme ter Karel Roudi — visokokvalificirani strojni ključavničar in Bernard Bradač — strojni ključavničar, oba monterja preoblikovalnih strojev. Kot običajno je pogovor vodil Ivan Elikan, glavni in odgovorni urednik časopisa Litostroj.

Visoka stopnja sodelovanja

Opremo za preoblikovalno tehniko, ki zajema stroje, orodja in mehanizacijo, izdelujemo v Lito-

stroju, že štirinajsto leto. V tem času smo izdelali približno 1500 strojev in naprav. V letu 1975 bomo naredili kar 182 strojev, od tega 24 za tlačno litje, 30 mehan-

skih preoblikovalnikov, 90 rotacijskih preoblikovalnikov z orodji za namenske izdelovalne postopke, 25 hidravličnih strojev za vleko, 4 linije za narez pločevine in 7 namenskih strojev večjih dimenzij.

Med pomembne dosežke lahko štejemo osvojitve proizvodnje strojev za tlačno litje. Stroj izdelujemo za zahodnonemško podjetje Wotan in jih je v delu že 152. Le-ti sodijo po strukturi in kvaliteti v visoko zahtevnostno stopnjo. Zaključujemo naročilo 271 namenskih naprav (strojev in orodij) za Sovjetsko zvezo. Naprave so prirejene za 24 različnih izdelovalnih postopkov. Ker smo začeli iz nič, smo morali zato opraviti veliko delo na razvoju in realizaciji. Iz te skupine naprav je bilo prirejenih za posebne postopke še 15 strojev za domači trg in 4 za Zahodno Nemčijo. Dobava tako velikega števila strogo namenskih strojev v kratkem času je velik uspeh nasploh. Pri celotni opremi (inženiringu za opremo) se lahko pohvalimo z opremo novega pogona v Loki pri Trebnjem, kjer ima OZD Donit iz Medvod TOZD za proizvodnjo tesnilk.

Dobavili smo 22 strojev z napravami za mehanizacijo in avtomatizacijo. S podjetjem Donit sodelujemo že 12 let in smo naredili zanje kar 37 strojev in naprav.

Med velike stroje pa lahko štejemo hidravlični krivilnik za oblikovanje pločevine v ladjedelništvu.

In kaj pričakujemo za naprej?

— Prodajo licence za proizvodnjo hidravličnih preoblikovalnih strojev in sestavnih delov Romuniji.

— Naročilo večjega števila strojev za Sovjetsko zvezo (230 kosov).

— Naročilo velikega stroja (250 t) za Egipt.

Priznanje našemu delu so naročila, in če so ta od starih kupcev, je to še toliko večje. Dobili smo ponovno naročilo za Venezuelo, že šesto po vrsti. Od domačih pa od IG-Ljubljana, Kovinoplastike iz Loža in Swaty iz Maribora.

Tako je na začetku pogovora o proizvodnji dipl. inž. Peter Vogrič predstavil najmlajšo proizvodno vejo v Litostroju, katere

SREČNO
USPEŠNO

1976

Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije v naši delovni organizaciji so v preteklem obdobju večkrat razpravljale o problematiki delitve osebnih dohodkov.

Delavci z vseh področij so na različne načine vplivali na samoupravne organe, vodstva in strokovne službe, da je potrebno spremeniti dosednji pravilnik o delitvi osebnih dohodkov.

Osnovna delitvena razmerja dosedanjega pravilnika izvirajo iz razporeditev v analitsko in stimulatívno, oziroma funkcionalno stopnjo. Ta sistem je bil osvojen s sprejemom analitske ocene delovnih mest (AODM) leta 1966 in ima svoje pozitivne osnove. Odstopanja, ki so nastala v tem obdobju, izvirajo zgolj iz nediscipliniranega obnašanja, predvsem zaradi neupravičenega prevrednotenja precejšnje števila delovnih mest. Prav tako so bile pripombe na nizko osnovo osebnih dohodkov nasproti stimulatívnemu delu in ostalim dodatkom.

Vse naštetje je narekovalo spremembe na tem področju. Zahteve so bile torej upravičene, vendar zahtevnost problematike ni dovoljevala nobenih improvizacij. Na osnovi pretehtanih družbenopolitičnih stališč in odločitev samoupravnih organov, je bila dana ta izredno odgovorna naloga strokovni službi (oddelku za nagrajevanje v KSS).

NOVI SISTEM DELITVE OD

Ta je izdelala analizo dejanskega stanja ter ustrezne podloge za uspešno prilagoditev področja delitve osebnih dohodkov Samoupravnemu sporazumu o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in delitvi osebnih dohodkov kovinske in elektro industrije ter proizvodne obrti Slovenije. Upravni odbor je na 8. redni seji imenoval strokovno komisijo iz predstavnikov vseh TOZD in služb. Komisija je uskladila celotno gradivo o delitvi osebnih dohodkov ter ga posredovala v razpravo družbenopolitičnim organizacijam, samoupravnim organom in delovnim skupinam (sindikatskim skupinam). Javna razprava je zajela vse dele kolektiva.

Delovne skupine so dale na sistemska izhodišča in na konkretne rešitve vrsto pripomb, ki jih je omenjena komisija ocenila ter jih glede na umestnost vključila v predlog sistemskih rešitev. Tako prečiščeno besedilo, je izšlo v posebni izdaji časopisa Litostroj, le-to pa prejmejo vsi delavci Litostrojske delovne skupnosti. Zbori delavcev bodo v petek 26. decembra, še enkrat razpravljali in končno potrdili predlog prilagoditve delitve osebnih dohodkov samoupravnemu sporazumu panoge. Delavski svet delovne organizacije pa bo koncem decembra morebitna nesoglasja uskladil. Takšen načrt dela, razprav in sprejemanja je omogočil, da je pri oblikovanju novega sistema delitve OD sodeloval slednji delavec, in da bo usklajen sporazum veljaven s 1. januarjem 1976.

Pri tem delu je pomembno vlogo odigrala strokovna služba, saj sicer ne bi bili v stanju v tako kratkem času dokončati gradivo za javno razpravo in sprejem.

Računajoč, da bodo spremembe potrjene do konca tega leta in bo v veljavi nov sistem od 1. januarja 1976, preostanejo še pomembne naloge, da bo le-ta zaživel. Samoupravne komisije, vodstva TOZD in služb morajo delavce razporediti v ustrezne razporeditve razrede, pristojna strokovna služba pa bo izdala ustrezne odločbe. Po predvidenem načrtu, bomo 15. februarja prejeli prve osebne dohodke po usklajenem samoupravnem sporazumu.

burni razvoj se utirja in dobiva zaključno podobo normalne proizvodne dejavnosti z vključevanjem v mednarodno delitev dela. Ni razvoja brez realizacije in obratno, ni realizacije brez razvoja.

Najpomembnejše za razvoj je, da dosežemo ravnotežje, ki se odraža v nenehnem iskanju in izmenjavi izkušenj pri vseh nastopajočih, na poti od zasnove do uresničitve. Ta povezava mora biti trdna in zaključena v širšem krogu. Le taka odvisnost vodi k skupnemu cilju — kvalitetno in hitro izdelati izdelek s čim manjšimi napori. Tako se lahko uresničujejo pogoji samo s pripadnostjo proizvodni veji v širšem krogu, z medsebojnim zaupanjem in spoštovanjem dolžnosti.

Velika mera sodelovanja v razvoju vseh nastopajočih v procesu proizvodnje, od projektantov, konstrukterjev, nabave, pripravljavcev proizvodnje, tehnologov in predvsem neposrednih proizvajalcev v obratih kontrole in servisa, je rezultat oblikovanja delov, sklopov in strojev v danih proizvodnih možnostih. Zato lahko

rečemo, da je razvoj zbir umskega dela vseh, ki nenehno aktivno sodelujejo in omogočajo boljšo proizvodno realizacijo.

Vse dogajanje vodi k enemu cilju — izdelku, ali bolje povedano vrsti izdelkov, saj gre le-ta skozi več oblik in stopenj (polizdelek, obdelovanec, sklop, stroj, naprava oz. cel postroj). Vsaka oblika in stopnja ima v tehnološkem procesu začetno in končno stanje, ki se ponavlja in nadgrajuje po fazah. Z nenehno aktivnostjo in povezavo posameznih faz in enakim pojmovanjem pomembnosti bo ta cilj z lahkoto dosežen.

Spomnimo se še na tisto delo, vloženo v razvoj, ki je na koncu nevidno, za končne dosežke pa neobhodno:

— Raziskave potreb kupcev z nenehnim prilagajanjem izvedb.
— Zasedovanje splošnih razvojnih teženj.

Velik razvoj zadnjih 15 let je zapustil težko pojmljive dosežke. Napisanih je bilo več sto knjig, ki znanstveno in strokovno obravnavajo preob-

(Nadaljevanje na 6. str.)

Udeleženci pogovora o proizvodnji

Predlog novih TOZD

Komisija za družbenoekonomske odnose in samoupravljanje pri Svetu ZK Litostroj je po sklepih konference zveze komunistov Litostroj pripravila politična izhodišča za nadaljnje ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela v naši delovni organizaciji. Izhodišča je proučil Svet ZK tovarne, hkrati pa jih je dal v javno razpravo po vseh osnovnih organizacijah ZK, sindikata in ZSMS v TOZD in SSP. Javna razprava traja do konca letošnjega leta.

Komisija za družbenoekonomske odnose je proučila več najrazličnejših predlogov za novo organizacijo TOZD. Člani komisije so izbrali in predložili Svetu zveze komunistov in OOSZ ustrezne predloge, ki jih bomo skušali obrazložiti.

OBLIKOVANJE NOVIH TOZD JE DOLGOROČEN PROCES

V poročilu komisije je posebno poudarjen pomen spremljanja in analiziranja stopnje ter načina uveljavljanja družbenopolitičnih in družbenoekonomskih odnosov v tovarni. Takrat, ko smo začeli ustanavljati TOZD, to je po sprejetju 21. in 22. ustavnega dopolnila, smo se med prvimi lotili tega zahtevnega procesa, hkrati pa smo se zavedali, da bo potrebno družbenoekonomske odnose spreminjati, tako organizacijsko kot vsebinsko, skladno s pogoji, ki jih imamo znotraj kolektiva in v širši družbeni skupnosti.

Predpogoj za urejanje razmerij med TOZD so izdelani in dogovorjeni dohodkovni odnosi, je posebej poudarjeno v poročilu. Krepitev neposredne oblasti in odločanja delavcev je naša stalna naloga. Kakšna je stopnja razvitosti samoupravnih odnosov, pa nam kaže prav družbenopolitična aktivnost in neposredno udejstvovanje delavcev, z drugimi besedami — delovni človek mora postati in postaja soustvarjalec novih odnosov, ki so osnova še hitrejšemu družbenemu razvoju.

OSNOVE NOVIH TEMELJNIH ORGANIZACIJ

Dejansko stanje, razvojni koncepti — srednji in dolgoročni načrt razvoja naše delovne organizacije ter ustavna določila so osnova za oblikovanje novih temeljnih organizacij združenega dela.

To velja tako za oblikovanje TOZD iz posamičnih sektorjev skupnih služb, kot za ustanovitve novih TOZD, oziroma za reorganizacijo obstoječih proizvodnih temeljnih organizacij. V sedanjí fazi reorganizacije moramo oblikovati takšne in tiste temeljne organizacije, ki se bodo v določenem obdobju vključile v proizvodni proces in ga bodo hkrati racionalizirale in povečale poslovne rezultate.

Razvojni načrt Litostroja kot prvo razvojno usmeritev predvideva, da naprej proizvajamo težko investicijsko opremo — predvsem opremo večjih dimenzij za hidroelektrarne, črpalke, žerjave in drugo. Obstoječe proizvodne hale in nova specifična moderna oprema omogočajo, da z ustreznim izboljšanjem proizvodnega programa postanemo na tem področju še uspešnejši. Tudi družbeni načrti in povpraševanje po tovrstni investicijski opremi nam to omogočajo.

Druga razvojna usmeritev predvideva proizvodnjo tako imenovanih maloserijskih proizvodov, kot so: dieselski motorji, talna transportna sredstva, preoblikovalni stroji in drugi proizvodi, ki smo jih uspešno razvili. Dejansko so po teh proizvodih velike tržne potrebe, čeprav jih ni možno najuspešnejše proizvajati na osnovi enake tehnologije in z enako organizacijo poslovanja, kakršna velja za proizvodnjo individualne investicijske opreme. Zato razvojni projekt predvideva izgradnjo novih proizvodnih prostorov in nabavo ustrezne strojne opreme.

Poprej omenjenim razvojnim kapacitetam finalnih proizvodov se bodo prilagodile in razvile proizvodne kapacitete za proizvodnjo polizdelkov. Preskrba z odlički iz splošne in specialne jeklene litine ter iz sive litine bo zagotovljena iz lastne livarne. Povečanim potrebam po jekleni litini bodo prispevale pravkar dograjene kapacitete za proiz-

vodnjo jeklene litine v prostorih sive livarne. Ulitki pa bodo dokončno izdelani v bodočem novem objektu ob jeklovivarni, ob enotni tehnologiji in organizaciji dela, v skupnih in moderniziranih prostorih za čiščenje, termično obdelavo in grobo mehansko obdelavo ulitkov sive in jeklene litine.

Izdelavo zvarjencev bomo usmerili na proizvodnjo najbolj zahtevnih, specialnih zvarjencev za potrebe programa proizvodnje težke opreme hidroelektrarn, cementarn in podobno.

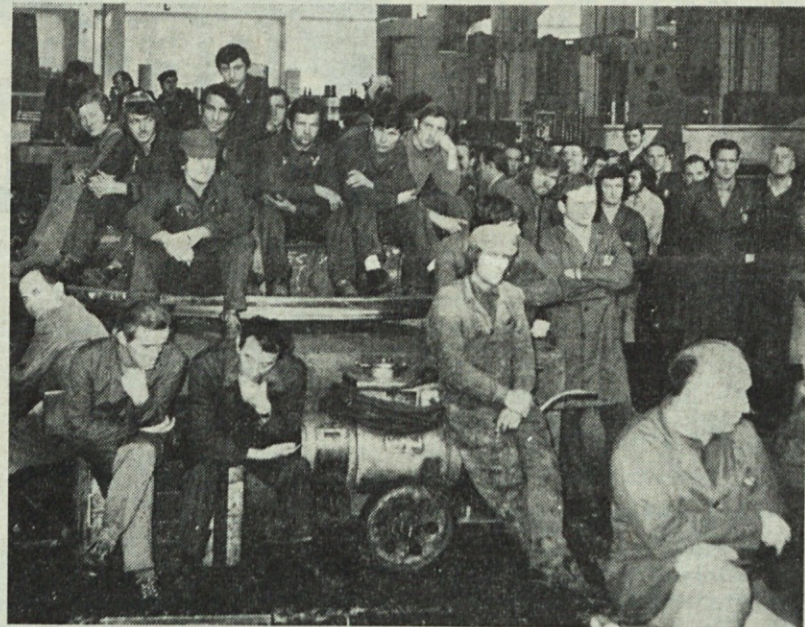
Zvarjenje večjih serij pa bi v večji meri kot doslej izdelovali na kooperativni osnovi v okviru ZPS. Za proizvodnjo specialnih zvarjencev bo pločevinarstvo opremljeno z novimi, primernimi proizvodnimi sredstvi.

SREDNJEROČNI NAČRT

Sedanja faza v organizaciji TOZD v naši delovni organizaciji mora biti osnova za čim boljše uresničitev zasnov srednjeročne-

nih nalogah bomo v srednjeročnem obdobju namenili več pozornosti razvoju proizvodnje na vseh območjih, tako glede obsega in velikosti posameznih proizvodov (težki hidravlični stroji, dvigala, reduktorji itd.), kot povečanju števila proizvodov pri serijski proizvodnji. Da bomo dosegli te cilje, bomo morali pri proizvodnji težkih proizvodov in strojne opreme pridobiti ustrezne strojne kapacitete, kapacitete za proizvodnjo ulitkov, prostore, ustrezne žerjavne proge itd. Pri proizvodnji serijskih proizvodov moramo ravnati tako ustrezno urediti strojni park, odgovarjajoča preizkuševališča, prostore itd. Po ureditvi teh vprašanj bodo dani tudi pogoji za zastavljen razširitev obsega proizvodnje obstoječih proizvodov, razširitev proizvodnje orodij za tržišče, organizacijo grobe obdelave ulitkov (šropanje) v sklopu proizvodnje ulitkov, smotrna prostorska razporeditev itd. Današnja faza razvoja za uresničevanje teh programov ne dopušča velikih cepitev posameznih delov OZD, ki bi lahko ohranile oziroma odložile zastavljene cilje. Posebej vprašljiva bi bila v tej fazi organiziranja cepitev obdelovalnih kapacitet na več manjših delov ob znanem in že omenjenem dejstvu, da so te nezadostne, premalo specializirane, večkrat premalo in neenakomerno izkoriščene (le ena izmena).

Ravno tako je vprašljiva delitev proizvodnih kapacitet ulitkov

ga proizvodnega programa. Koncept organizacije ne sme zapirati nadaljnjih možnosti organizacije in razvoja TOZD in OZD kot celote. Posebej pomembno področje za nadaljnji razvoj je uresničitev zastavljenih ciljev glede skupnih vlaganj v obnovo in dopolnitev strojnega parka. Za to je potrebno združevati razpoložljiva sredstva oziroma skrbeti za čim manjše drobljenje. Načrtna vlaganja v predvidenem obsegu bodo v prihodnje omogočila tudi nadaljnjo organizacijo TOZD, katera bo zmožna organizirati proizvodne procese za posamezne proizvode ali skupine proizvodov. Širok proizvodni program, posebej pri proizvodnji individualnih proizvodov, zahteva natančno in dodelano organizacijo, ki mora biti prostorsko ustrezno razvrščena. V naših pogojih zaradi neustreznih prostorskih rešitev nastopajo precejšnje težave. Proizvodnja in montaža potekajo vzporedno v istih prostorih za več proizvodov ali skupin proizvodov, kar povzroča velike težave, stroške transporta, slabo organizacijo in izkoriščanje prostorov. Viličarje in preoblikovalne stroje montirajo v prostorih, ki niso grajeni za to in zato tudi niso izkoriščeni tako, kot bi morali biti. Nadaljnja organizacija bo nedvomno narekovala tudi nekatere prostorske spremembe in dopolnitve, da bodo obstoječi prostori optimalno izkoriščeni in da bo možna ustrezna organizacija proizvodnega procesa. Po zastavlje-

in priprav za njihovo proizvodnjo. Te je potrebno okrepiti tako, da bodo s skupnimi kapacitetami, prizadevanji in smotrno organizacijo dopolnjevale svoj proizvodni proces in s tem omogočile skupno proizvodnjo ustreznih ulitkov po zahtevnosti, velikosti in z dopolnitvijo tudi po določeni skupni obdelanosti (šropanje, termična obdelava itd.) To bi v določenih primerih bistveno vplivalo na pravočasnost dobav za nadaljnji proizvodni proces, na transportne in druge stroške.

SKUPNE SLUŽBE MORAJO BITI UČINKOVITEJŠE

Skupne službe v podjetju moramo organizirati tako, da bodo v tej fazi organiziranja čim bolj učinkovite. Izvajalci najrazličnejših analiz proizvodnega in drugih procesov zagotavljajo vse potrebne elemente v proizvodnem procesu, skrbijo za učinkovito financiranje, vodenje knjigovodskih in računovodskih poslov, zagotavljajo izvajanje kadrovske politike, analize tržišča in učinkovito prodajo. Na osnovi sklepov organov samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacij pripravljajo načrte in vse potrebne strokovne podlage za vzpostavljane zdravih družbenoekonomskih odnosov med TOZD. Na tistih področjih, kjer bodo nastopale v imenu oziroma po pooblastilu TOZD, morajo skrbeti za zaščito interesa vsake

TOZD in OZD kot celote. Iz sklopa dosedanjih skupin OZD naj se v tej fazi organizirajo kot TOZD le tisti deli, ki bodo lahko najbolj učinkovito in ceneno zagotavljali proizvodnim in drugim TOZD vso materialno bazo za normalni proizvodni proces. Nedopustno pa je, da bi z organizacijo večjega števila TOZD vzporedno povečali tudi administrativni kader v SSP in posameznih TOZD, iz katerih se bodo organizirali. To dejstvo je posebej pomembno v času, ko ugotavljamo, da je glede na izkoriščenost proizvodnih kapacitet administracija prevelika, oziroma da takšen obseg administrativnih služb zadostuje za večizmensko delo v proizvodnih TOZD.

KJE NOVE TEMELJNE ORGANIZACIJE?

Glede na predhodne ugotovitve Komisija za družbenoekonomske odnose pri Svetu ZK Litostroj predlaga naslednje:

1. Dosedanja TOZD PI, ki ima v svojem sestavu livarno, pločevinarstvo in kovačijo, smo organizirali v prvi fazi in sicer na osnovi opredelitve, da v proizvodnem programu zajema večino elementov, kot polproizvodov za nadaljnjo finalizacijo v drugih TOZD oziroma v TOZD finalna proizvodnja. Skupno izhodišče — proizvodnja polizdelkov je široka opredelitev, ki ne ustreza več našim pogojem organizacije TOZD in zastavljenim srednjeročnim ciljem. Glede na to in na predhodne obrazložitve komisija predlaga, da se iz dosedanje TOZD PI organizira:

TOZD — Proizvodnja zvarjencev in odkovkov
TOZD — Proizvodnja ulitkov

2. TOZD — finalna proizvodnja je prav tako sestavljena glede na stopnje našega celotnega proizvodnega procesa. Zaradi omenjene problematike in bolj racionalne organizacije TOZD v naši OZD je potrebno iz TOZD FI organizirati več manjših TOZD:

TOZD — Proizvodnja obdelovancev

TOZD — Montaža hidro ter industrijske in elektro opreme

TOZD — Montaža dieselskih motorjev, talnih transportnih sredstev in preoblikovalnih strojev.

Predlog takšne organizacije TOZD v tej fazi ne predvideva cepitve obdelovalnih strojnih kapacitet na manjše dele, ker to za sedaj ne bi bilo smotno. V sklopu TOZD — Proizvodnja obdelovancev ostane še do nadaljnjega kot oddelek Proizvodnja orodij. Ko bomo to proizvodnjo razširili in organizirali tako, da bo lahko proizvajala orodja za potrebe našega in drugih tržišč, bodo nedvomno dani vsi pogoji, da se iz sedanjega oddelka proizvodnje orodij za potrebe naše OZD prostorsko loči, strojno ustrezno opremi in organizira v samostojno TOZD.

Po srednjeročnem programu našega razvoja in vlaganj v proizvodne kapacitete je predviden

tudi nadaljnji razvoj proizvodnje talnih transportnih sredstev, preoblikovalnih strojev in dieselskih motorjev. Iz predlagane TOZD — Montaža dieselskih motorjev, talnih transportnih sredstev in preoblikovalnih strojev se bodo lahko v obdobju uresničevanja srednjeročnega programa postopno, prostorsko in glede na uvajanje novih proizvodnih kapacitet in usmeritev, brez posebnih težav izoblikovale nove TOZD kot zaključene celote z lastnim enotnim proizvodnim procesom.

Mnenje komisije je, da moramo s skupnimi prizadevanji in vlaganji v posamezne dele ustvariti solidno materialno bazo in jih šele nato organizirati kot samostojne TOZD, ki bodo lahko učinkovito izpolnjevale lastne in skupne cilje ter se veliko hitreje tudi samostojno razvijale.

3. Iz delovne skupnosti skupnih služb naj bi se poleg TOZD — Inštitut za projektiranje in razvoj, ki smo jo dokončno potrdili na zadnjih zborih delovnih ljudi vseh TOZD, oblikovala kot samostojna TOZD nabava.

Ostale dele delovne skupnosti skupnih služb moramo okrepiti, da bodo lahko ustrezno reševale vsa vprašanja in naloge za skladno funkcioniranje in razvoj posameznih delov in OZD kot celote. Nadaljnja naloga je proučiti možnosti združitve oziroma organiziranja nekaterih področij iz obsega skupnih služb na nivoju ZPS.

Navedena organiziranost zagotavlja visoko stopnjo samoupravnega odločanja o vseh zadevah v posameznih TOZD in v celoti. Možna je ustrezna razdelitev vseh sredstev, oblikovanje in delitev dohodka ter obvladanje knjigovodskih in drugih operativnih poslov, ne da bi pri tem bistveno spremenili obseg kadra.

V naštetih TOZD je možno zagotoviti vse potrebne strokovne operativne funkcije za uspešno poslovanje. Posebno pomembno je dejstvo, da bo v tako organiziranih TOZD možno smotrno in pravilno načrtovati in zagotoviti potrebna sredstva za nadaljnji skladen razvoj. Nove celote bodo v operativnem smislu enostavnejše, kar bo zagotovilo dobro skupno koordinacijo dela vseh TOZD za najboljši skupni rezultat OZD kot celote.

TOZD IN OZD KRATICE

Če čitaš v časopisu zdaj novice, povsod boš videl TOZD in OZD kratice.

Tako pogosta to je zdaj kratica, da že na veji zna jo vsaka ptica. Kritiki, politiki, nergači

vsak po svoje jo po ustih vlačijo. Neznanka to velika je v tujini in strah buržujev, da bo konec z njimi.

Nam pa pomeni to življenje novo, da bi živeli v miru in svobodno. Beseda delavca naj pride do veljave, o tem nekoč se širil glas bo slave. A. N.

MLADI V SERVISU

Pred nekaj več kot letom dni je bila ustanovljena naša OO ZSMS — Servis. Začetni koraki so bili okorni in negotovi, danes pa smo že močna in enotna organizacija.

Na zadnji seji konference OO smo obravnavali letno poročilo in pokazalo se je, kaj smo naredili in koliko dela nas še čaka. Obravnavali smo stabilizacijski program in ugotovili, da smo ga skupno z družbenopolitičnimi in vodstvenimi organi izpolnili. Delovna disciplina se je izboljšala, uspeli smo zmanjšati število neupravičenih izostankov, zamud in predčasnih odhodov na najmanjše možno število.

Delno se je povečala tudi produktivnost, toda to bi morala biti naša zadolžitev v naslednjem obdobju.

Na konferenci smo izvolili nove delegate — Ratka Sladiča in

Vinka Mačinkoviča v koordinacijski svet ZSMS Litostroj.

Pri zadnjih volitvah so bili mnogi mladinci izvoljeni tudi v samoupravne organe. Ugotovili smo tudi, da imamo nekaj neaktivnih članov, poiskati moramo vzrok ter jih na primeren način vključiti v delo naše OO.

V OO ZK smo mladinci zastopani zelo visoko (72,5 odstotka). Letos smo predlagali enega mladince in ta je bil sprejet v ZK. Udeležili smo se vseh plovov, prireditev in pohodov. Menimo, da je naše sodelovanje z drugimi mladinskimi aktivni v naši delovni organizaciji uspešno in da bo tako ostalo tudi v prihodnje. Ko pregledujemo delo, ki smo ga opravili v zadnjem letu, ugotavljamo, da smo naredili veliko, toda še vedno nas čakajo neopravljene naloge, ki se jih moramo lotiti takoj.

F. Jamšek

Aktivnost ZK IVET

Vzporedno z oblikovanjem TOZD v Litostroju leta 1972 smo ustanovili tudi osnovne organizacije ZK v TOZD in DS SSP. Tudi naša osnovna organizacija v TOZD IVET je tako dobila novo obliko, formalno pa smo to novo obliko organiziranosti potrdili po 7. kongresu ZKS. Takrat smo oblikovali program dela in sprejeli poslovnik o delovanju. Hkrati smo v svet ZK Litostroj in v OK ZKS Ljubljana — Šiška izvolili in predlagali svoje člane.

V tem obdobju je imela osnovna organizacija TOZD IVET 15 sej, sekretariat pa se je sestel enaindvajsetkrat. Člani sekretariata in večina članov osnovne organizacije so bili stalno vključeni v družbenopolitične akcije, v sindikat in ZSMS, predvsem pa smo bili nosilci razprav in odločanja v samoupravnih organih in na zborih delavcev.

Na sejah OO ZK smo obravnavali naslednjo tematiko:

— Obravnavali smo osnutek resolucije in resolucijo 7. kongresa ZKS in X. kongresa ZKJ. V osnovni organizaciji smo sklenili, da omenjeni dokumenti predstavljajo osnovo našega družbenopolitičnega dela.

— Razpravljali smo o osnutku statutarnega sklepa organiziranosti zveze komunistov v občini.

— Obravnavali smo predlog novih ustav ter posebej poudarili nadaljnje utrjevanje temeljnih organizacij in drugih oblik organiziranja delovnih ljudi.

— Hkrati z obravnavo informacije s 14. seje smo ocenili družbenopolitični položaj v TOZD in delovni organizaciji.

— Poseben poudarek smo dali izobraževanju članov, saj se jih je deset udeležilo uveljavljanih seminarjev za člane ZK (A program), ki jih je organizirala OK ZKS Ljubljana-Šiška.

— V tem mandatnem obdobju smo v ZK sprejeli 9 novih članov, vsi so delavci iz neposredne proizvodnje.

— V skladu s sklepom 13. seje OK ZKS smo organizirali tudi aktiv mladih komunistov.

Stalno smo povezani s svetom ZK Litostroj in z občinsko konferenco ZK Ljubljana-Šiška. Težili smo za tem, da je naša povezanost stalna, da je družbenopolitično delovanje usklajeno in učinkovito.

Nosilec aktivnosti naše OO ZK je bil petčlanski sekretariat. Ta je pripravljala gradiva za seje in za manj pomembne zadeve zavze-

nistov 15 zelo aktivnih, 8 se jih le občasno udeležuje v razpravah, ostali pa še niso pokazali posebne zavzetosti pri razreševanju problematike ali na delovnem mestu, v samoupravnih organih, sindikatu ali mladinski organizaciji. Precejšen del teh je mladih, zato smo takoj po sklepu OK ZKS ustanovili aktiv mladih komunistov. Naloga aktivna je predvsem v tem, da vzgojno in idejnopolitično izobrazi mlade komuniste za konkretno družbenopolitično delo, tako v ZK, ZSMS, sindikatu, v samoupravnih organih in delegacijah. Večina članov je torej aktivnih, kar pomeni, da ima naša osnovna organizacija v TOZD resnično vodilno idejnopolitično vlogo. To se kaže v uspešnem delovanju sindikata, ZSMS in samoupravnih organov.

Družbenopolitične akcije stalno usklajujemo na političnem aktivu temeljne organizacije IVET. Uspešno sodelujemo z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi organi. Večkrat skupno razrešujemo zahtevne naloge, saj sta se sekretariat OO ZK in izvršni odbor OO sindikata sestala na skupnih sejah kar šestkrat, nekajkrat pa smo se sestali tudi s predsedstvom OO ZSMS.

Poseben poudarek smo dali razvoju samoupravnih proizvodnih odnosov. Oblikovali smo informativne skupine (sindikalne skupine), ki se vse bolj uveljavljajo tako, da delavci o vseh pomembnih stvareh razpravljajo, odločajo in predlagajo možne rešitve. Posledica delovanja sindikalnih skupin se izraža tudi na zborih delavcev, kjer delavci kažejo večji interes za sprejemanje ustreznih odločitev. Zbori delavcev so vse bolj učinkoviti, s tem pa dobivajo mesto in vlogo, kakršno jim določajo ustavna določila.

C. F.

Temeljne organizacije združenega dela so na podlagi izhodišč finančnega načrta za leto 1976 resno pristopile k oblikovanju, razpravljanju, usklajevanju in spremljanju stališč o temeljnih usmeritvah svojega gospodarskega načrta za naslednje leto.

Tako so pregledale naročila pa tudi delovno silo in delovna sredstva. Vse tri prvine proizvodnega procesa morajo omogočiti tak celotni dohodek, da bo pokrila stroške poslovanja, gotovo pa je, da pri tem igra veliko vlogo cena proizvoda in ceniki storitev. Dogovorili so se, da načrtovanje ne sme imeti inflatornega značaja, v cene in cenike so temeljne organizacije združenega dela vgradile take elemente, ki pokrivajo resnične stroške poslovanja. Pri načrtovanju je važno, da si postavimo cilj, nato ugotovimo potrebne stroške in količino akumulacije, na podlagi tega pa predvidevamo potreben obseg dela, s katerim želimo doseči tak celoten dohodek, ki bo pokrila vse stroške poslovanja.

Zelo važen element je osebni dohodek sodelujočih v procesu proizvodnje. Če tega ne zadovoljimo, je veliko vprašanje, kako uspešno bo tekla naša proizvodnja. Znano

Usklajen gospodarski načrt

je, da je človeški faktor udeležen z vsaj 50 % pri vsakem delu. Tudi pred kratkim sprejeti samoupravni sporazum o osnovah in merilih delitve sredstev za OD nas sili k pozitivni ureditvi tega elementa v našem delu.

Nadomestilo izrabljenih in tehnološko zastarelih delovnih sredstev je važna postavka pri načrtovanju, zato so temeljne organizacije združenega dela z vso resnostjo obravnavale ta problem.

Na zakonske obveznosti TOZD nima posebnega vpliva, medtem ko se neposreden proizvajalec preko SIS in KS že približuje odločanju o sredstvih, katere odvajajo TOZD za izvajanje njihove dejavnosti. Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela imajo pravico in dolžnost, da spremljajo svoj razvoj, zato so predvidevali sredstva za razvoj v višini 1,5 % od eksterne realizacije. Ta sredstva združujejo na nivoju OZD in sami odločajo o njihovi uporabi.

Pri usklajevanju so veliko razpravljali, koliko ostanka dohodka (dobička) naj TOZD vkalkulira za pokrivanje osebnih in skupnih potreb — za boljši življenjski standard.

Pri vsem tem pa mora vsak izvajalec posamezne dejavnosti skleniti sporazum z uporabnikom njegovih uslug o količini in ceni.

S takim načrtovanjem se prvič resnično približujemo tistem, ki neposredno ustvarja, da sam vgrajuje to, kar zmore, oziroma da prevzema odgovornost do sprejetih obvez.

Planski biro je na podlagi tako usklajenega načrtovanja sestavil predlog gospodarskega načrta 1976 za OZD, ga predal preko UOP samoupravnim organom TOZD v obravnavo in potrditev zborom delavcev, sprejet pa naj bi bil še letos na delavskem svetu delovne organizacije.

inž. Boris Tertnik

S prve seje mladih komunistov v TOZD IVET

— Temeljito smo proučili sklepe konference ZK Litostroj, ki je govorila o uveljavljanju ustavnih družbenoekonomskih odnosov.

— Na začetku leta 1973, kakor tudi na začetku leta 1974 smo oblikovali akcijski program dela. Skozi vse obdobje smo spremljali uresničevanje akcijskega načrta, prav tako pa smo sproti analizirali izvrševanje sprejetih sklepov.

— V mandatnem obdobju smo dali največ poudarka poslovnim problematiki TOZD in podjetja. Posebno pozornost smo namenili delovni disciplini in pravočasnemu izvrševanju delovnih nalog.

— Socialni položaj delavcev in delitev osebnih dohodkov sta področji, katerima smo namenili največjo pozornost.

— OO ZK je bila nosilec in usmerjevalec priprav za volitve v samoupravne organe, v delegacije družbenopolitičnih skupnosti in SIS, v izvršilne organe sindikata in mladine.

— Vseskozi smo ocenjevali predloge novih samoupravnih aktov, analizirali pa smo tudi njihovo uveljavljanje.

— Na dveh sejah smo pregledali gospodarski položaj v občini Ljubljana-Šiška.

— Razpravljali smo o idejnopolitičnih nalogah komunistov pri uveljavljanju novih ustavnih določil.

— Obravnavali smo poročilo komisije za ugotavljanje izvora premoženja ter poročilo o delovanju cerkvenih skupnosti v naši občini.

— V zadnjem obdobju smo pregledali stabilizacijski načrt TOZD IVET in opredelili odgovornost članov ZK pri uresničevanju ter spremljanju teh načrtov.

mal stališča in sklepe. Politična stališča smo zavzemali na osnovi stališč in sklepov sveta ZK tovarne. Poudariti moramo, da svet ZK ni vedno odigral svoje vloge in se je zelo poredko sestajal. Sekretarji so se sestajali bolj pogosto, čeprav sodimo, da bi se morali z ozirom na potrebe sestati večkrat ali vsaj enkrat mesečno. S tem bi dosegli boljšo povezanost, politične akcije pa bi bile bolj usklajene in učinkovite OO ZK večja.

Pri delu v naši OO opažamo, da je od 31 članov zveze komu-

Monter dieselskih motorjev Vinco Koželj na preizkuševališču

Seminar sindikata ZPS

V dneh 4., 5. in 6. decembra 1975 je predsedstvo sindikata ZPS organiziralo seminar s konferenco, katerega se je udeležilo preko 60 članov konference in delegatov OOS in TOZD. Seminar je zajemal naslednje teme:

1. Vloga OOS v TOZD
2. Informiranje in komuniciranje v TOZD
3. Aktualna vprašanja samoupravne organiziranosti v SOZD
4. Praktični problemi tajništva samoupravnih organov
5. Samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov strojegradske in kovinske predelovalne industrije
6. Rekreacija delavcev
7. Dosedanji rezultati in dolgoročni razvojni program SOZD ZPS
8. Praktični primer sestave finančnega programa TOZD, OZD in SOZD
9. Program dela in finančni program ZPS za leto 1976

Po splošni oceni udeležencev je seminar uspel, zahtevali so tudi, da ga organizirajo vsako leto, po možnosti celo dvakrat letno. V seminar naj se v prihodnje vključi tudi kulturno-prosvetna dejavnost.

Po uvodnem predavanju sodnika vrhovnega sodišča SRS tov. Janeza Sinkovca na temo Aktualna vprašanja samoupravne organiziranosti v SOZD ZPS se je razvila obširna razprava. Pri tem razgovoru je sodeloval tudi sekretar republiškega odbora kovinske industrije SRS za razvoj samoupravljanja tov. Jože Čebela s svojo komisijo.

Ugotovili so, da je potrebno delo na nivoju ZPS poživiti in uvesti zadolžitve glede na samoupravni sporazum in ustavo.

Po razpravi samoupravnega sporazuma kovinske in elektro industrije se je izluščila ugotovitev, da je problematika zaje-manja podatkov in enotnost vodenja takšna, da se je treba tega lotiti profesionalno in na nivoju celotne ZPS. Dosedanji rezultati in analize kažejo, da so vse delovne organizacije — članice ZPS v pozitivnem položaju glede na sporazum.

Tema rekreacija delavcev (uvodno besedo je podal sekretar za telesno kulturo, šport in rekreacijo pri ZS Slovenije tov. Jože Malič), je nakazala nekatere problemska vprašanja glede počitniške dejavnosti sindikata

ZPS na jadranski obali in v planinah.

Pri obravnavi dosedanjih rezultatov in dolgoročnega razvojnega programa SOZD ZPS so ugotovili ter dali samoupravnim organom in poslovnemu odboru naslednje zadolžitve:

- Dosedanje delo na področju SOZD je doseglo svoje pozitivne rezultate pri večini zastavljenih nalog.
- Potrebno je aktivirati vse strokovne odbore, ki svojega dela ne opravljajo kot je to predvideno v samoupravnem sporazumu in dogovoru na poslovnem odboru.
- Sindikat predlaga, da se takoj zamenjajo vsi predsedniki strokovnih odborov, ki so danes pokazali pasiven odnos do dela ZPS.
- Analizirati je treba prehojeno pot in po potrebi profesionalizirati vsa tista delovna mesta v ZPS, za katera mislimo, da jih današnji razvoj ZPS potrebuje.
- Panoga strojegradske še ni dobila mesta, ki ji v naši družbi pripada. Dolžnost vseh družbeno političnih organizacij, samoupravnih organov in vodstva ZPS je, da to povsod in glasno zahtevajo.
- Sindikat predlaga vsem dejavnikom v delovanju ZPS, da na področjih dajejo več pobud za uspešnejše delo.
- Prav v teh dneh je v izdelavi srednjeročni razvojni plan

ZPS, kateremu moramo posvetiti vso pozornost, sindikat poziva vse članice ZPS, da ga v svojih organizacijah čim preje pripravijo in posredujejo ZPS. Sindikat soglašajo, naj bo perspektivni plan tisti dokument, iz katerega bo razvidna razvojna politika ZPS. Te dni v delovnih organizacijah razpravljajo in potrjujejo samoupravni sporazum o združevanju 10 % amortizacijskih sredstev članic ZPS. Sindikat daje vso podporo tovrstnemu združevanju sredstev na nivoju ZPS in poziva vse podpisnice, da podpišejo ta sporazum.

Prav tako so v razpravi tudi teze o razvoju strojegradske, ki jih je pripravila strokovna služba ZPS, zato jih bo sindikat takoj po analizi komisije pri Svetu ZK obravnaval po svojih osnovnih organizacijah.

Sindikat ugotavlja, da se je v dohodkovnih odnosih med TOZD premalo storilo in poziva strokovni odbor, ki je za to odgovoren naj pospeši delo.

Ker so bili na seminarju poleg članov predsedstva navzoči vsi predsedniki OOS in TOZD, je bil ta zbor istočasno tudi konferenca sindikata ZPS, ki je sprejela:

- vsa poročila in finančne načrte komisij,
 - predloge programa dela komisij za leto 1976,
 - proračun sindikata ZPS za leto 1976.
- Sklenili so, da v program sprejmejo tudi tekmovanje gasilskih desetin.
- Konferenca zadolžuje predsedstvo, da na svojih sejah prouči predlog komisije za družbeni standard o združevanju sredstev amortizacije za družbeni standard.
- Preučiti naj tudi predlog organiziranja komisije za SLO in družbeno samozaščito na nivoju ZPS.

M. V.

DELEGATSKE IZKUŠNJE

V eni prejšnjih številčk časopisa smo si ogledali shemo skupščinske organizacije delegatskega sistema in delovanje v delegatskem sistemu.

Spomnimo se, kako smo se pri nas v Litostroju pripravljali na volitve po novem delegatskem sistemu. Nadvse pomembna je bila že faza kandidiranja možnih članov delegacij, te smo predvideli na zborih delovnih ljudi septembra 1973. Po ustavi kandidiranje izvede sindikat v delovnih organizacijah oziroma socialistična zveza v krajevnih skupnostih. Delovni ljudje v temeljnih organizacijah smo predlagali in določili kandidate za delegate v temeljnih organizacijah. S tem je bilo uresničeno ustavno določilo, da o delegatih odločajo delovni ljudje in da morajo biti delegacije sestavljene tako, da so zastopani delovni ljudje v strukturi delovnega procesa, ustrezni socialni strukturi in izobrazbi. Tako načelo je veljalo tudi pri nas, ko smo predlagali in volili delegate. Kandidatne liste na volitvah so bile odprte, tako smo se delavci po lastni presoji odločili za tiste delegate, ki so po našem mišljenju imeli moralno politične kvalitete in so zaslužili zaupanje.

Kdo je lahko delegat?

Delegat je lahko vsak delavec TOZD, ki je po ustavi lahko član delavskega sveta. Delegati pa ne morejo biti delavci, ki so kot individualni poslovojni organ ali kot člani kolegijskega poslovojnega organa odgovorni delavskemu svetu, kot tudi delavci, ki samostojno opravljajo druge, s statutom in zakonom določene vodilne funkcije. Resda so nekateri menili, da se s tem iz delegacij izločajo določene skupine najsposobnejših ljudi, da je to neenakopravnost, vendar to v resnici zagotavlja predvsem delavsko strukturo skupščin. S tem pa je uresničeno načelo, da o družbenih zadevah odločajo delavci in ne tisti, ki so delavcem odgovorni.

Ustava v 99. členu določa, da morajo delovni ljudje v temeljnih organizacijah združenega dela voliti organe upravljanja in delegacije, če je v njih zaposleno več kot 30 delavcev. V nasprotnem primeru pa predstavljajo delegacije vsi delovni ljudje. V času volitev delegacij v skupščino smo imeli v Litostroju 5 temeljnih organizacij združenega dela in eno delovno skupnost, ki so imele zaposlenih več kot 30 delavcev, ter TOZD LINT, ki ima zaposlene 4 delavce in so vsi člani delegacije.

Tako smo volili 6 delegacij in sicer:

— TOZD PI	10 delegatov,
— TOZD FI	15 delegatov,
— TOZD IVET	5 delegatov,

Po sprejetih sporazumih o formiranju konference delegacij je shema naslednja:

TOZD FI	TOZD SE	TOZD PI	TOZD IVET	DS SSP	TOZD ZSE	TOZD LINT
15 delegatov	5 delegatov	10 delegatov	5 delegatov	10 deleg.	5 deleg.	vsi člani kolektiva
konferenca delegacij 20 delegatov		konferenca delegacij 15 delegatov		konferenca delegacij 19 delegatov		
1 delegat za sejo zbora združenega dela občine		1 delegat za sejo zbora združenega dela občine		1 delegat za sejo zbora združenega dela občine		

TOZD ICL je volila 5 delegatov, ki pa se združujejo v konferenco delegacij s prosvetno kulturnega področja, ki delegira delegata v zbor združenega dela občine.

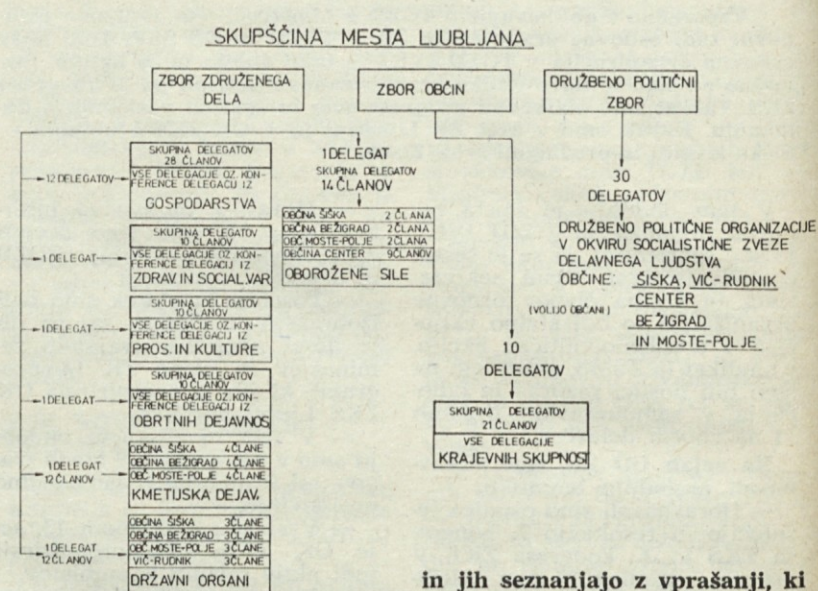
Z ozirom na specifičnost primera v Litostroju, da lahko vsaka konferenca delegacij voli po enega delegata v ZSD občine, so tudi vsi člani delegacij hkrati člani konference delegacij. V

— TOZD ZSE	5 delegatov,
— TOZD ICL	5 delegatov,
— DS SSP	10 delegatov,

kasneje s konstituiranjem TOZD SE pa še 5 delegatov.

Število delegatov je različno glede na število zaposlenih delavcev v posamezni temeljni organizaciji združenega dela.

Statut občine Ljubljana-Siška določa število delegatov v zboru združenega dela in število delovnih ljudi v TOZD, ki volijo delegata v zbor združenega dela občine. Tako je bil določen ključ, da na 1000 zaposlenih volimo po enega delegata. Ker je v Litostroju zaposlenih 3300 delavcev, imamo pravico delegirati 3 delegate v zbor združenega dela. Glede na to, da imamo več delegacij, ki po statutu občine Ljubljana — Šiška nimajo samostojne pravice delegirati delegate, smo morali povezati delegacije v konference delegacij. Konference delegacij so nastale z združitvijo dveh ali več delegacij temeljnih organizacij združenega dela. Združevanje delegacij v konference delegacij pa smo oblikovali s samoupravnimi sporazumi. Sporazum o oblikovanju konference delegacij ureja način, postopek in oblikovanje in pravice ter dolžnosti konference, pošiljanje delegatov v zbor združenega dela občine itd.

Praznik naše armade

Z odlokom Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije in Vrhovnega štaba Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije z dne 22. decembra 1941. leta so borci I. in II. črnogorskega, III. kragujevskega, IV. kraljevskega in V. šumadijskega bataljona v majhnem mestecu Rudo v vzhodni Bosni ustanovili prvo redno enoto narodno revolucionarne armade — I. proletarsko brigado. V spomin na ta zgodovinski trenutek pripadniki JLA vsako leto proslavljajo ta dan kot Dan jugoslovanske ljudske armade. Letos, ob trideseti obletnici zmage nad fašizmom naši narodi in narodnosti Dan JLA proslavljajo kot enotni praznik naših oboroženih sil.

1941. leto predstavlja najtežje obdobje našega osvobodilnega boja. Z izdajo domače buržoazije, politiko okupatorja in delitvijo Jugoslavije je bila resno ogrožena enotnost narodov in narodnosti in njihova skupna borba proti hitlerjevskemu vojaškemu stroju in domačim izdajalcem. Komunistična partija Jugoslavije s tovarišem Titom na čelu je vlagala ogromne napore, da je ohranila enotnost naših narodov in narodnosti in poskrbela za čim večjo vključitev ljudskih množic v oboroženi boj. Cilj našega osvobodilnega boja je bil nacionalna in socialna osvoboditev jugoslovanskih narodov in narodnosti, revolucionarna preobrazba Jugoslavije v socialistično državo, boljše in srečnejša prihodnost naših narodov in narodnosti.

Za uresničitev teh ciljev je bila potrebna taka vojska, ki lahko premaga številčno in tehnično močnejšega sovražnika. Majhni partizanski odredi, ki so po vstaji šteli nekaj desetih borcev, oboroženih z lahkim pehotnim orožjem, so se hitro širili v močne formacije z nekaj tisoč ljudmi. Konec 1941. leta je poleg raznih partizanskih skupin in manjših enot v Jugoslaviji na okupiranem ozemlju delovalo 43 partizanskih odredov, 10 bataljonov in ena brigada, ki so se borili z 18 italijanskimi, 5 nemškimi, 5 bolgarskimi divizijami, deli madžarske brigade, oboroženimi silami NDH, nedičevimi četniki, belogardisti in drugimi kvasilniškimi enotami, torej z okoli 450 tisoč okupatorskimi vojniki in 150 tisoč domačimi okupatorjevimi pomagači.

Poleg akcij, diverzij, sabotaž in borb z močnimi okupatorskimi enotami in enotami domačih izdajalcev so partizanski odredi hitro dosegli pomembne vojaške in politične uspehe. Napadali so močnejše sovražnikove sile, osvobajali večja naseljena mesta. V večjih pokrajinah naše države so ustvarili prostorno svobodna območja in s tem ugodnejše pogoje za širšo mobilizacijo ljudi, za splošni odpor proti sovražniku. Širjenje vstaje, ustvarjanje večjih partizanskih enot na okupiranem področju je ogrozilo okupatorjeve položaje, tako da je bil prisiljen dovažati v Jugoslavijo nove sile. Domača reakcija se je v strahu za svoje razredne pozicije združevala pod okriljem okupatorja in ni izbirala sredstev pri zatiranju narodnoosvobodilnega boja.

Centralni komitej KPJ in Vrhovni štab NOPOJ sta izvajala vrsto vojaško-političnih ukrepov in pojasnjevala narodu cilje izdajalske buržoazije in domačih okupatorjevih pomagačev, s čimer sta za-

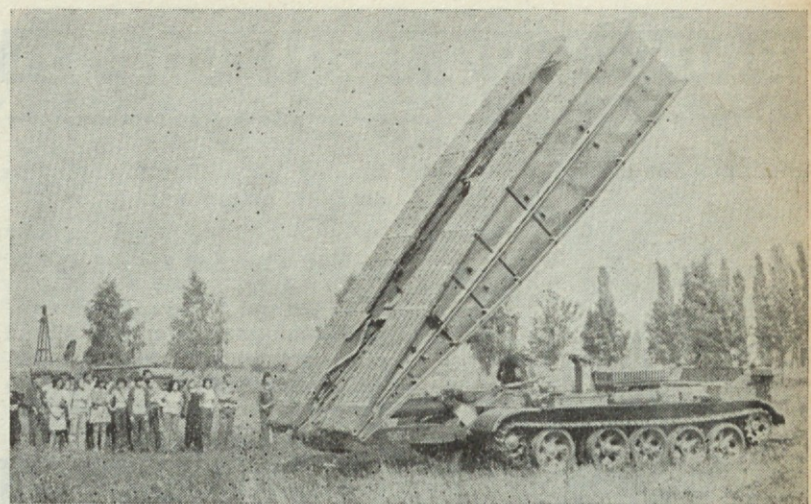
trla njihov vpliv na ljudi. Ta borba je trajala dolgo in ni bila lahka. S formiranjem Prve proletarske brigade in kasneje drugih brigad se je vnesla na fronto nova vsebina in strategija vojskovanja enot NOV in POJ. Partizanske brigade so z veliko manevrsko sposobnostjo vse uspešnejše premagovale sovražnika in domače izdajalce, z grupiranjem svojih sil pa so lahko izvajale operacije strateškega pomena, kot je to bil zmagoviti prodor skupine proletarskih in udarnih brigad v zahodni Bosni leta 1942.

Velik priliv borcev in uspehi so omogočili, da so se konec 1942. leta ustanovljale na osvobojenem območju divizije, korpusi in proti koncu vojne armade s skupaj 800 tisoč borci. Po končani vojni je bila temeljna naloga JLA zaščititi neodvisnost države in socialistično družbeno ureditev. V svojem povojnem obdobju se je JLA stalno razvijala in negovala vse lastnosti revolucionarne ljudske armade. Socialistični družbeni odnosi se razvijajo v naši armadi v skladu z odnosi, ki se gradijo v jugoslovanski družbi, torej skrb za človeka, spoštovanje njegove osebnosti, dostojanstva in njegovih pravic.

Hiter razvoj tehnike je vplival na nove obveznosti pri šolanju, izpolnjevanju in vzgoji. V okoliščini različnih akademijah in šolah za vojaško strokovno in politično izpolnjevanje so bogate vojaške izkušnje dopolnili s teoretičnim izobraževanjem kadrov, kot tudi s šolanjem novih kadrov, ki so končali po dve ali tri vojaške šole, nekateri pa so se izšolali tudi v tujini. Ljudski značaj armade določa njeno mesto v družbi in postavlja njene pripadnike v aktiven odnos do naše družbene skupnosti. Pripadniki armade sodelujejo v delu organov ljudske oblasti, v družbenopolitičnih organizacijah, pri gradnji vseh važnejših objektov v industriji, pri gradnji cest, železnic in komunalnih objektov, torej povsod tam, kjer je potrebno obraniti družbeno imovino in življenje ljudi pred požari, potresi, poplavi.

Naša armada je v NOB prispevala ogromen delež k zmagi nad fašizmom. 305 tisoč naših borcev je dalo svoja življenja, 425 tisoč pa jih je bilo ranjenih. Med vojno so se enote NOV in POJ borile proti 30 sovražnikovim divizijam, ki zato niso mogle biti vključene na drugih bojiščih po svetu. V štirih letih so zaplenile sovražniku 460 topov, 13 tisoč mitraljezov, 31 tisoč puškomitraljezov, 600 tisoč pušk, 13 tisoč avtomatov, 70 tisoč pištol, 700 mino-

metalcev, 2 milijona granat, 300 letal, 900 tankov, 20 tisoč motornih vozil in večje količine drugega vojaškega materiala in opreme. Z uresničevanjem politike ZKJ v graditvi armade v celotnem povojnem obdobju so komunisti in vsi njeni pripadniki neprestano mislili na to, da se gradi kot skupna oborožena sila vseh narodov in narodnosti za obrambo zgodovinskih interesov delavskega razreda. Na temeljih koncepcije SLO se je razvilo vsestransko sodelovanje poveljstev enot JLA s štabi in enotami teritorialne obrambe, delovnimi organizacijami, družbenopolitičnimi organizacijami in skupnostmi, kar se je še posebno pokazalo na skupnih vajah in manevrih. Tu se je pokazala tudi enotnost razumevanja skupnih interesov in enotna odločnost, da neomajno branimo svobodo, neodvisnost, suverenost in teritorialno nedotakljivost naše socialistične države.

Mladi na vaji z modernimi borbenimi sredstvi

Zapleten mednarodni položaj in pohlep nekaterih v dnevi, ko proslavljamo trideseto obletnico zmage nad fašizmom in štiriintrideseto obletnico rojstva naše armade, nas obvezuje, da moramo tudi v bodoče še bolj krepiti in izpopolnjevati vse obrambne strukture SLO.

Tovariš Tito je dejal: »Danes obstojajo v svetu sile in krogi,

ki hočejo s silo doseči prevlado nad drugimi državami. Objekti takih pritiskov in napadov so predvsem majhne in srednje države. Toda naša enotna in močna splošna ljudska obramba predstavlja do sedaj in bo tudi v prihodnje glavno oviro vsaki politiki s pozicije sile do naše države!«

Svetislav Nikolić

Obveznosti do ljudske obrambe

Upoštevač današnji tempo življenja, ko s težavo sledimo vsem dogodkom in spremembam doma in v svetu, njihovo nepoznavanje pa nas ne opravičuje in varuje pred odgovornostjo in posledicami, želimo seznaniti sodelavce z nekaterimi pravicami in dolžnostmi s področja ljudske obrambe, s katerimi se srečujemo vsakodnevno, vendar jih še vedno ne poznamo dovolj dobro.

Pred nekaj tedni smo dobili v občinskih upravnih organih, družbenopolitičnih skupnostih in krajevnih skupnostih v razpravo osnutek novega zakona o ljudski obrambi socialistične republike Slovenije, kateri ustreza Marxovi zamisli o oboroženem ljudstvu, saj daje pravico in dolžnost slehernemu članu naše družbe, da se organizirano ali posamično in aktivno v okviru svojih možnosti in dolžnosti upira vsem oblikam agresije.

V letu 1974 je skupščina SFRJ izdala nov zakon o ljudski obrambi, zakon o vojaški obveznosti, ki dajejo številna in široka pooblastila republikam in pokrajinam, da same urejajo določene zadeve s področja ljudske obrambe in družbene samozaščite. Novi zakon SR Slovenije sistematično ureja področje splošnega ljudskega odpora, izhajajoč od delovnega človeka in občana kot nosilca ljudske obrambe, njunih temeljnih združenj v krajevni skupnosti in temeljni organizaciji združenega dela, nadalje opredeljuje teritorialno obrambo, opazovalno službo, službo javljanja, obveščanja in alarmiranja, civilno zaščito, varnostno problematiko, častna sodišča vojaških starešin ter kazenske določbe, ki so močno poudarjene in kazni zvišane.

Zakon o ljudski obrambi Socialistične republike Slovenije postavlja v ospredje delovne ljudi in občane kot oblikovalce politike in nosilce obrambnih pravic ter v primeru vojne tudi izvajalce splošnega ljudskega odpora. Delovnim ljudem in občanom je najvišja častna dolžnost in neodtujljiva pravica izvrševanja priprav na področju obrambe, katero oblikujejo in uresničujejo z vsemi ustavnimi načini samoupravljanja in odločanja v TOZD, krajevnih skupnostih ter drugih družbenopolitičnih skupnostih in društvih, s čimer ustvarjajo enoten sistem organiziranja in pripravljanja ter udeležbe pri obrambi SR Slovenije in SFRJ kot celote.

Delovni ljudje in občani uresničujejo svoje pravice in dolžnosti:

1. **Z vojaško obveznostjo** — služiti v vseh enotah in zavodih JLA, teritorialni obrambi (TO), enotah milice in posamično z namenom nuditi oborožen odpor agresorju.

2. **Z delovno obveznostjo** — kateri so zavezani vsi državljani SFRJ, ki dopolnijo 16 let starosti in so delovno sposobni.

3. **S službo v civilni zaščiti (CZ)** — kateri so zavezani vsi državljani in občani SFRJ od dopolnjenega 16. do dopolnjenega 60. leta starosti za moške in 55. leta starosti za ženske. Te obveznosti so oproščeni:

- osebe v sestavi JLA
- pripadniki milice
- nosečnice in matere z otroki, ki še niso dopolnili 7 let
- osebe, ki niso sposobne služiti v enotah in štabih, zavodih civilne zaščite.

4. **Z dolžnostjo opazovanja, javljanja, obveščanja in alarmiranja.** Tu naj takoj opozorim, da je predvidena visoka kazen za tistega, ki opazi možnost nastanka nesreče ali nesrečo samo in o tem takoj ne obvesti pristojnega organa v delovni organizaciji, krajevni skupnosti, občini ali milico. Enako velja v primeru, ko občan izve pomembne podatke za ljudsko obrambo.

5. **Z usposabljanjem in poukom za obrambo in zaščito,** usposabljanjem služenja v civilni zaščiti ter usposabljanjem za delo v vojni razmerah.

6. **Z dajanjem materialnih obveznosti** iz predpisanih sredstev oboroženim silam, civilni zaščiti in drugim organizacijam, pomembnim za ljudsko obrambo.

7. **Z zagotavljanjem varnosti in tajnosti podatkov,** pomembnih za ljudsko obrambo in izvajanjem družbene samozaščite.

Kot novost je pri tem potrebno poudariti, da se poškodba ali bolezen, ki nastane pri izvrševanju pravic in dolžnosti pod točko 7, šteje kot poškodba pri delu. Če poškodba nastane pri priходу na zbirališče od doma ali delovnega mesta oziroma pri vrnitvi, se šteje, da je taka poškodba nastala pri izvrševanju dolžnosti ljudske obrambe.

Ko govorim o posebnostih, naj omenim tudi možnost, da uradna oseba privede vpoklicanega obveznika civilne zaščite ali delovnega obveznika, če se ta ni odzval pozivu ali javil ob času in na kraju, kot je določeno v vpoklicu.

Naslednja posebnost tega zakona je vsekakor tudi možnost, da se občan oziroma delovni človek odredi na delovno dolžnost (z vsemi pravicami in dolžnostmi vojaškega obveznika) ne samo v delovno organizacijo, ampak tudi v krajevno skupnost za obdelovanje kmetijskih površin v primeru vojne. To je vsekakor primerno in potrebno, če hočemo doseči, da bo krajevna

skupnost lahko izvrševala naložene obveznosti, oziroma v resnici tvorila osnovo splošnega ljudskega odpora. Z ustavo SR Slovenije in tem zakonom je dana pravica in dolžnost krajevni skupnosti, da kot nosilec na svojem področju vodi in usklajuje vse priprave pri organiziranju baze in priprav na odpor (vodi lastne priprave, usklajuje priprave delovnih organizacij, družbenopolitičnih organizacij, ustanov in društev). Tako pripravljena in organizirana krajevna skupnost potem usklajuje svoje priprave na splošni ljudski odpor v okviru občine in širše politične skupnosti oziroma pokrajine in republike.

Kako se delovni ljudje vključujejo v priprave na splošni ljudski odpor v okviru delovne organizacije?

Svoje pravice in dolžnosti odločanja v TOZD in OZD uresničujemo na dva načina in sicer:

1. Preko svojih predstavnikov v delavskem svetu kot najvišjem samoupravnem organu delovne organizacije, ki je zakonsko zadolžen za izvrševanje in organiziranje priprav na splošni ljudski odpor. Delavski svet ustanovi za neposredno izvrševanje priprav na ljudsko obrambo odbor za ljudsko obrambo, ki ima prav tako zakonsko določene pravice in dolžnosti.

2. Z razpravami o teh vprašanjih na zborih delovnih ljudi (v KS na zborih občanov) in sicer do tiste širine in stopnje, da ne odkrivamo tajnosti podatkov, ki so zelo pomembni ali imajo stopnjo tajnosti. Na zborih lahko razpravljamo:

- o financiranju ljudske obrambe (TO, CZ, surovinah, zaščitnih sredstvih, zakloniščih itd.),
- o delu odbora za ljudsko obrambo in delu štaba civilne zaščite v podjetju in njegovi sestavi,
- o kadrovski problematiki in moralno političnih kvalitetah oseb, ki delujejo v obrambnih pripravah,
- o statutarjih določilih iz področja ljudske obrambe, civilne zaščite, družbene samozaščite, varnosti podjetja in zavarovanja poslovnih tajnosti, pomembnih za SLO itd., v samoupravnih aktih TOZD in OZD,
- o usposabljanju enot TO in CZ ter delavcev za druga delovna mesta v primeru vojne oziroma vojne proizvodnje,
- o obrambnih načrtih podjetja in načrtih civilne zaščite itd.,
- o drugih vprašanjih, ki se nanašajo na priprave za splošni ljudski odpor v okviru delovne organizacije.

Š. T.

Športniki za dan republike

Občinski sindikalni svet Ljubljana-Šiška je v počastitev dneva republike organiziral veliko športno tekmovanje v košarki, nogometu, odbojki, streljanju in namiznem tenisu.

V tekmovanju so sodelovale ekipe iz skoraj vseh šišenskih delovnih organizacij. Litostroj je bil zastopan v košarki, streljanju, kegljanju in namiznem tenisu. Najuspešnejši v ekipi so bili igralci namiznega tenisa, saj so dosegli drugo mesto za Donitom iz Medvoda, med posamezniki pa je zmagal Rajko Šabec iz TOZD PI.

Strelci so bili ekipno tretji. Prvi je bil Color, drugi pa Agrostroj. Med posamezniki je zmagal Stane Meserko iz Litostroja NS, drugi pa je bil Vlado Horvat iz IC Litostroj.

Kegljači so se uvrstili le posamezno Karel Roudi iz TOZD FI (na tretje mesto), košarkarska ekipa pa je s svojim delom šele pričela in ji želimo v prihodnje več sreče.

V skupnem rezultatu pa je naša delovna organizacija zasedla tretje mesto.

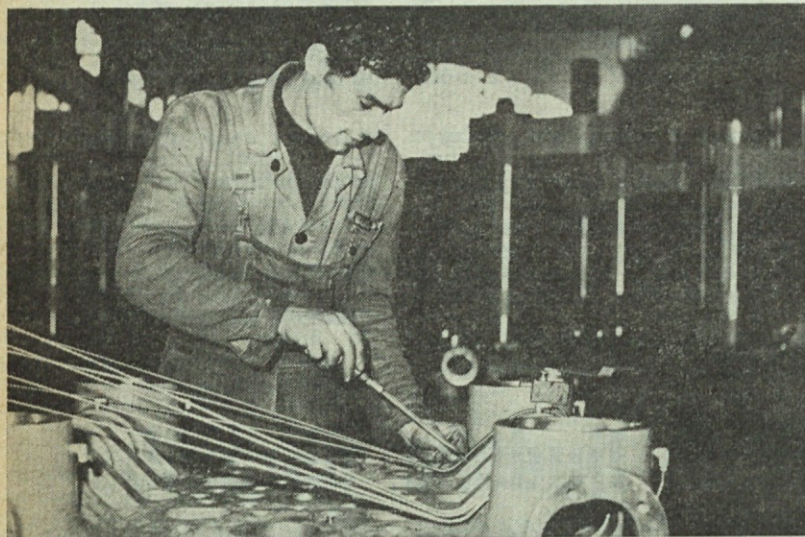
M. V.

POGOVOR O PROIZVODNJI

(Nadaljevanje s 1. str.)

likovalno tehniko. Neštete strokovne revije nenehno objavljajo nove izsledke in spoznanja. Nekaj sto vodilnih v svetu je razvilo na tisoče izvedb namenskih strojev in naprav.

— Stalni kontakti s sedanji in bodočimi kupci — tako razgibano stanje ne dopušča nikakršnega mirovanja.

Stane Podboj — monter strojev za tlačni liv montira hidravlično instalacijo

— Izdelava obsegov in strukture dobav za izdelavo lastne cene, ki je osnova službi prodaje za sklenitev pogodbe.

— Posredna in neposredna vzgoja kadrov ter kupcev in obratno.

V tekočem letu je bilo veliko vloženega v razvoj in raziskave s področja preoblikovalne tehnike in hidravličnih sistemov. To dokazujejo številne raziskovalne naloge Sklada Borisa Kidriča in prijavljeni patenti. Le-teh je 5 in še ne povedo celotnega stanja. Patentov bi lahko pripravili še veliko, vendar nam prezasedenost tega ne dopušča.

Prvim zasnovam sledi uresničitev izdelka v obliki prototipa, ta pa ima več namenov: preizkušanje znanega in odkrivanje neznanega, predvsem pa vzgojo in pripravo strokovnih kadrov za nadaljnje delo.

Ker v Litostroju nimamo posebne prototipne delavnice, uporabljamo za nekatere primere IC Litostroj, ki že vseskozi sledi našemu razvoju z namensko vzgojo kadrov in z izdelavo prototipov. Šef delavnic izobraževalnega centra prof. Anton Režek nam bo povedal več o obliki in namenu sodelovanja.

V PETIH LETIH SMO ŠTIRIKRAT POVEČALI PROIZVODNJO!

Vprašanje: Prosim vas, da opredelite vlogo priprave dela TOZD FI in navedete nekaj večjih uspehov pri razvijanju preoblikovalne tehnike.

Franc POTEKO: Priprava dela TOZD FI usklajuje potek izdelave proizvodov v vseh vejah, ravno tako tudi celotno preoblikovalno tehniko. V letošnjem letu, štiri najstem v razvijanju preoblikovalne tehnike, se dogovarjamo o zaokrožitvi programa na tem področju. Tu mislimo na izpopolnjevanje tehnoloških postopkov v take zaokrožene celote, da bi lahko kupcem ponudili celotno tehnologijo. To pa zahteva nekakšno »stabilizacijo« te veje. Na samem začetku smo preoblikovalno tehniko razvijali kot dodatek ostalemu proizvodnemu programu, danes pa nam je že vsem jasno, da to ni več noben dodatek, ampak samostojna proizvodna veja, ki predstavlja visok odstotek naše proizvodnje in temu primerno bi morali prilagoditi spremljajoče službe. Litostroj je bil že na samem začetku predviden za individualno proizvodnjo, preoblikovalna tehnika pa se nagiba že k serijski proizvodnji. Nepredvideni zastoji v serijski proizvodnji povzročajo neprimerno večjo škodo, kot je to v individualni proizvodnji. Zaradi prekoračitve ro-

kov se lahko kupec obrne na drugega proizvajalca.

Na področju preoblikovalne tehnike smo dosegli nedvomno velike uspehe, nekatere celo nehoti. Omenil bi osvojitev tehnologije izdelave strojev za tlačno litje, katero smo uvažali v proizvodnjo z velikimi napori, a smo danes nanjo ponosni.

samem šolanju usmerjeni v preoblikovalno tehniko. Vzporedno z njimi se vzgajajo tudi mladi tehniki in inženirji, ki se v podjetju vključujejo v razvoj in projektiranje preoblikovalnih strojev.

V delavnicah izobraževalnega centra izdelani prototipi-preoblikovalni stroji še danes uspešno obratujejo po vsej Jugoslaviji in se po svoji kvalitetni izdelavi lahko primerjajo z najboljšimi stroji te vrste. Navedel bi primer, da samo v Združenem podjetju Iskra že vrsto let praktično brez večjih okvar deluje 6 naših strojev.

Ideja, da se delavnice našega centra uporabijo za prototipne delavnice, je na vsak način izvirna. Tak način razvoja prototipov je cenen. V primeru, da potrebujemo kakršnokoli uslugo npr. za obdelavo ogrodja stiskalnice, ker sami nimamo potrebnih kapacitet, nas prodajna služba podjetja obravnava kot vsakega drugega zunanjega naročnika, čeprav smo TOZD v sestavi delovne organizacije.

VSAK DRUGI DAN IZDELAMO EN STROJ

Tovariš Colja, kako se odvija delo v montaži preoblikovalnih strojev, kako ocenjujete dosežene proizvodne rezultate in kaj vse je vplivalo nanje?

Gvido COLJA: Preoblikovalna tehnika je zelo mlada veja naše proizvodnje. Pred časom izdelani stroji še danes dobro delujejo, kar potrjuje našo kvaliteto že na samem začetku razvoja. Letos smo izdelali že 24 strojev za tlačno litje »Wotan« in 90 strojev za Sovjetsko zvezo. Predvidevamo, da bo končno število okrog 180 strojev, kar pomeni, da skoraj vsak drugi dan zapusti Litostroj en preoblikovalni stroj. To je zelo vzpodbuden podatek.

Pred nedavnim smo v našem oddelku izvedli velike kadrovske spremembe, kar pa je ugodno vplivalo na proizvodnjo. Vsakdo si je hitro poiskal svoje delo in ga tudi resno opravlja, zato tudi uspehi ni zaostal.

Letošnje leto je najbogatejše leto v razvoju te veje. Tu ne mislim na količinski obseg proizvodnje, ker smo že leta 1973 izdelali 1100 ton (letos 1000 ton). Letos smo namreč izdelali največ strojev, katerih kvaliteta je nad nivojem prejšnjih let. Večje število strojev in visoka kvaliteta sta nedvomno porok, da bo letošnji finančni rezultat ugoden.

MODERNIZACIJA STROJNEGA PARKA

Tovariš Omejc, preoblikovalni stroji zahtevajo zelo visoko stopnjo obdelave. S čim se srečujete pri obdelavi sestavnih delov za preoblikovalne stroje?

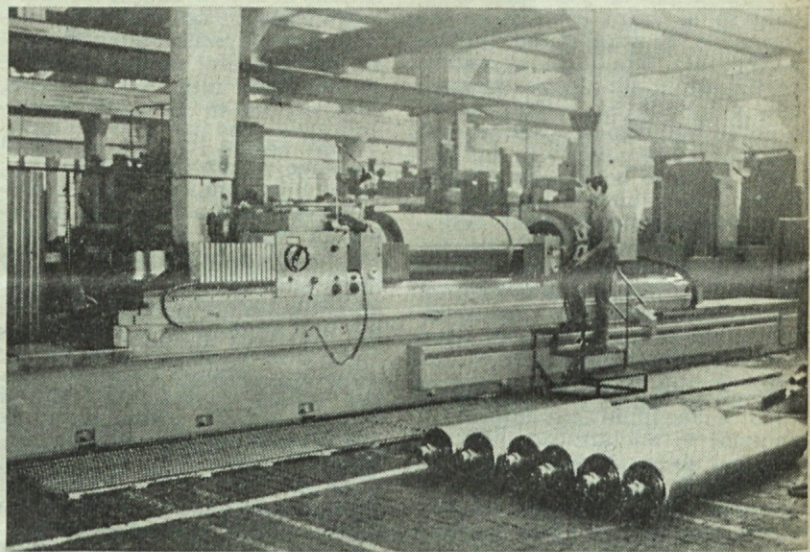
Franc OMEJC: Z razvojem in izpopolnjevanjem preoblikovalnih strojev so se hitro večale zahteve glede stopnje obdelave raznih delov teh strojev. Ob naročilu stro-

jev za tlačno litje smo spoznali, da imamo zastareli strojni park, da nimamo dovolj primerno usposobljenega kadra, da ne moremo izdelovati zahtevnih orodij za obdelavo ipd. Problem kadra smo dokaj uspešno rešili že kmalu, orodja smo uvozili, problem strojev pa smo rešili le delno. Na vrtnalo-rezkalnih strojih vedno prihaja do ozkih grl v proizvodnji, kar smo delno omilili z nabavo novega vrtnalo-rezkalnega stroja »Wotan«. Ta stroj je poseben primeren za obdelavo delov za tlačnolivne stroje, ki predstavljajo nekakšen vrhunec glede zahtev. Že dlje časa razmišljamo tudi o nabavi vsaj še enega koordinantnega stroja, ki bi zmanjšal ozka grla v strojni obdelavi, obenem pa tudi obseg kooperacije.

VZORNO SODELOVANJE MED MONTAŽO IN PROJEKTIVO

Tovariš Križman, kot delovodja se dnevno srečujete z različnimi problemi, katerih ne morete sami razrešiti. Kako sodelujete v teh primerih s projektivo?

Ivan KRIŽMAN: Sodelovanje med projektivo in montažo preoblikovalnih strojev je lahko drugim za vzor. Na tak način se ob vsakem novem primeru obogatimo za določeno delovno izkušnjo, ki jo skušamo kasneje koristno uporabiti.

Obdelava velikih batov in batnic na novem brusilnem stroju za zunanje brušenje

V delavnici imamo zelo mlad kader, ki se hitro prilagaja zahtevam, ki jih prednje postavlja razvoj preoblikovalne tehnike. Mladi delavci, ki so že danes solidni monterji, se bodo čez nekaj let razvili v prave strokovnjake na področju preoblikovalne tehnike.

PROIZVODNJE STROJEV ZA TLAČNI LIV SMO SE LOTILI ZELO RESNO

Tovariš Štifter, montaža strojev za tlačni liv »Wotan« poteka pod vašim nadzorstvom, zato nas zanima kako ste osvajali proizvodnjo teh strojev v montaži?

Stane ŠTIFAR: Ekipo, ki montira stroje za tlačni liv, smo postavili pred kratkim. K delu smo že takoj v začetku pristopili skrajno resno, ker smo se zavedali velike odgovornosti, ki jo je pred nas postavil celoten kolektiv Litostroja. Stroji za tlačno litje so se tokrat prvič pojavili v našem proizvodnem programu in smo jih zato slabo poznali. Strah, da tega dela ne bomo sposobni opraviti, se je kmalu izkazal nepotreben. Nemški monterji so nam pomagali sestaviti le prototipe.

Popolnoma sami smo že sestavili 9 strojev in preizkus teh zahtevnih naprav je pokazal, da smo delo dobro opravili. Med samo montažo strojev so naši monterji sami izvedli več konstrukcijskih izboljšav in poenostavitev, katere bomo morali vnesti tudi v originalno dokumentacijo. Naše izkušnje na tem področju so danes velike in jih bomo s pridom uporabili pri nadaljnjih naročilih.

DELI IZ KOOPERACIJE SO POVRŠNO IZDELANI

Tovariš Roudi, kako poteka montaža strojev za tlačni liv? Kako ste premagali začetne težave?

Karel ROUDI: Že tovariš Štifter je omenil, da smo bili na področju montaže tlačnih livnih strojev popolni novinci. Vsi skupaj smo se morali učiti na prototipih ob pomoči nemških monterjev. Pri tem smo naleteli na številne težave, ena od njih je bila nemški jezik. Presenetil nas je tudi drugačen pristop nemških monterjev k montaži. Pri nas v delavnici je navada, da pred montažo vsak del še enkrat sami prekontroliramo, nemški monterji pa tega ne delajo.

Po prototipih je nastal daljši odmor, preden so prišli prvi stroji skozi redno proizvodnjo. Ta presledek se nam je močno poznal, saj smo marsikaj že pozabili. Kljub temu smo prvih 9 strojev uspešno sestavili. Stroji, ki bodo sledili, morajo biti še boljši in sestavljeni v krajšem času.

Tovariš Bradač, navedite prosim svoja opažanja pri montaži strojev za tlačni liv! Kaj vas osebno najbolj moti?

Bernard BRADAČ: Dotaknil bi se same montaže in kontrole med montažo. Vsak del stroja, ki ga primem v roke, pred sestavljanjem še enkrat pregledam in

premerim. Največkrat se zgodi, da moram te dele sam popraviti in jih usposobiti za montažo. Skoraj vsi deli iz kooperacije so silno površno izdelani.

Prepogosto si dovolimo nekaj nedopustnega — da se napake, ugotovljene že na prototipih, ponavljajo na kasnejše izdelanih strojih, čeprav so monterji nanje takoj opozorili. To slabost moramo v naše dobro takoj odpraviti, saj nam kviri dobre proizvodne uspehe.

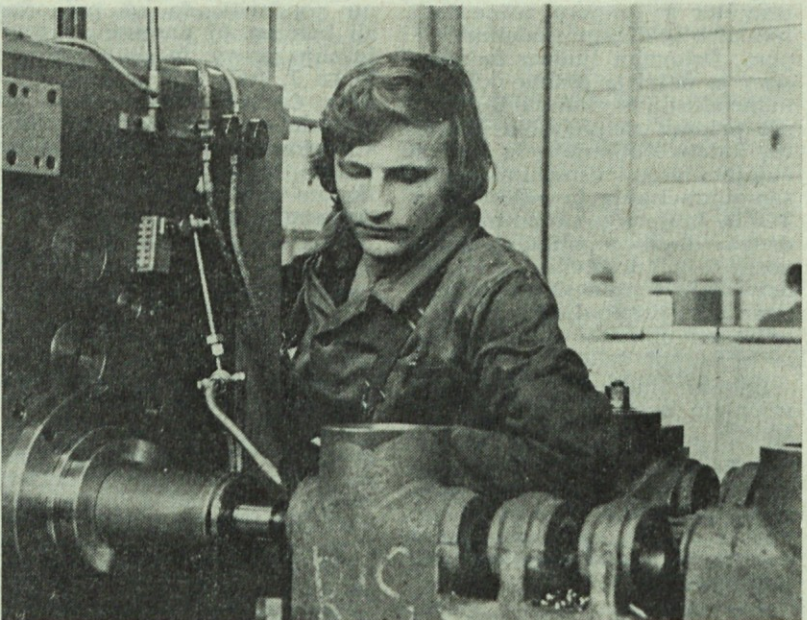
ZAOSTAJAMO ZA ZAHTEVAMI TRGA

Tovariš Sekač, kot delovodja montaže elektroopreme nam povejte, kako poteka montaža te opreme na preoblikovalnih strojih?

Andrej SEKAČ: Montaža elektroopreme preoblikovalnega stroja je izredno zanimiva in zahtevna. Elektromonter se pri svojem delu stalno srečuje z relejno avtomatiko, pri strojih za tlačni liv pa tudi z industrijsko elektroniko, kar je bila novost. Na tem področju namreč še vedno zaostajamo za potrebami in zahtevami svetovnega trga. Danes je vgrajevanje industrijske elektronike v določene proizvode postalo že nuja.

Elektromaterial, ki ga vgrajujemo v naše proizvode, je pretežno domačega porekla. Večkrat se zgodi, da je neustrezen oziroma nekaliteten. V teh primerih smo prisiljeni tak material uvoziti.

Naša skupina se lahko pohvali z izredno uspešno montažo elektroopreme na strojih za tlačni liv.

Anton Bizjak dela na vrtnalo rezkalnem stroju s programskim upravljanjem. Prav obdelava miz za preoblikovalne stroje pa zahteva izredno točnost.

preoblikovalne tehnike

IMAMO PREKO 200
NAROČNIKOV

Da bi dejavnost čimbolj kompletno predstavili našemu kolektivu, prosim tovariša Omahna, dolgoletnega sodelavca in do nedavnega vodje obrata montaže preoblikovalnih strojev, da nam v kratkih obrisih poda nekaj misli o razvoju tega obrata, kakor tudi o obdelavi ponudb in sprejemu naročil, kjer sedaj dela kot tehnolog-konzultant.

Ignac OMAHEN: Res sem dolgoletni sodelavec, saj 14 let dela na določenem področju za posameznika res nekaj predstavlja. V primeru razvoja preoblikovalne tehnike pa 14-letno delo predstavlja dokaj kratko razdobje. Če danes pogledamo to mlado dejavnost, vidimo, da je naše pionirsko delo uspešno opravljeno. Razvoj nam je ponujal nešteto možnosti in danes si upam trditi, da smo med temi možnostmi dobro izbirali. Ob upoštevanju lastnih proizvodnih zmogljivosti smo vnašali v naš proizvodni proces najnovejšo tehnologijo. Pri tem nas je vodila želja, da se kupcem kar najbolj približamo in da v največji meri zadovoljimo njihove potrebe. Da smo v tem v celoti uspeli, dokazuje dolg spisek kupcev naše opreme in strojev za preoblikovalno tehniko. Med 200 naročniki so tudi Iskra — 21 strojev, Donit Medvode — 37 strojev, OKI Zagreb — 28 strojev, Jugoton Zagreb — 20 strojev, RIZ Zagreb — 48 strojev, Energoinvest Sarajevo — 11 strojev, Rade Končar Zagreb — 12 strojev, EI Niš — 10 strojev, Unis Sarajevo — 24 strojev, itd. Samo v Sloveniji imamo preko 60 naročnikov, v Srbiji 46, Hrvatski 43, v BiH 26, Makedoniji 8 in Črni gori 3 naročnike. Iz dolgega spiska je razvidno, da naši stroji predstavljajo pomemben delež strojnih kapacitet jugoslovanske industrije.

Pomemben uspeh smo dosegli tudi na področju izvoza v Sovjetsko zvezo, saj je naročenih 271 strojev, za novih 230 strojev pa smo izdelali ponudbo in jo poslali v države zahodne Evrope. V ZRN nam je do danes uspelo prodati že 16 strojev, v Južno Ame-

riko pa 5 velikih strojev z linijami za ravnanje in razrez pločevinastega traku. Tudi Afrika ima 2 naša stroja.

S tovarno »Wotan« Werke iz ZRN imamo licenčno pogodbo za izdelavo in dobavo strojev za tlačni liv. Začetno preizkušnjo smo dobro prestali, saj smo od naročenih 152 različnih strojev uspeli prvih 24 strojev tehnično brezhibno izdelati, 15 pa smo jih celo že prodali kupcu. Še vedno se zatika pri rokovnih dobavah, kar velja tudi za ostale proizvođače. Rok, kot eden izmed najvažnejših elementov uspešne prodaje, je še vedno naša šibka točka. Menim, da bi morali dati več poudarka opremljanju naših proizvodnih obratov s sodobnimi visoko produktivnimi stroji in utrjevanju čvrstih kooperantskih odnosov, katere bi morali razvijati dolgoročno. Lep primer takega dolgoročnega in uspešnega kooperantskega odnosa je sodelovanje s Kladivarjem iz Žirov. Njihove rokovne dobave in kvaliteta drobne hidravlike ne predstavljajo nobenega problema. Nasprotno pa so kratkoročne pogodbe s partnerji, ki prevzamejo delo samo zaradi zavarovanja lastnega proizvodnega programa, vedno vprašljive, kot se to dogaja z Djuro Djakovićem iz Slavonskega Broda in Prvomajsko iz Zagreba.

V letošnjem letu smo tehnično in rokovno obdelali 210 ponudb. Skupna leža strojev je znašala 3600 ton, realiziranih pa je bilo borih 10 % oziroma 360 ton. Ta podatek vsekakor ni vzpodbuden, če pogledamo, koliko dela je bilo vložene v ponudbe. Po nekaterih podatkih je namreč okrog 60 % naših projektantskih zmogljivosti obremenjenih pri ponudbah. To je vsekakor visok odstotek, katerega bi morali na vsak način zmanjšati in sproščene projektantske zmogljivosti usmeriti v nadaljnji razvoj preoblikovalne tehnike. Nepravočasne in nekvalitetne dobave nekaterih naših kooperantov so v veliki meri krive za rokovne kasnitve in slabo izpolnjevanje proizvodnega programa (okrog 70 %).

PRI OBDELAVI JE POTREBNA
IZREDNA NATANČNOST

Tovariš Omejc, v tovarni se je marsikaj govorilo o strojih za tlačni liv »Wotan«, češ da se drugi proizvodi zapostavljajo. Za kaj je šlo v resnici?

V obdelavi se skoraj vse vrsti okrog koordinantnih oziroma vrtno-rezkalnih strojev. Da jih imamo premalo, smo že ugotovili. Zataknilo se je tudi pri kadrih, ki so usposobljeni za obdelavo visoko zahtevnih strojnih elementov, vendar ta problem pospešeno rešujemo. Profil vrtno-rezkalca smo začeli vrednotiti višje kot ostale sorodne poklice. To se nam zdi povsem razumljivo šele sedaj, ko smo prišli v zagato. Zaradi navedenega je postal ta profil zanimivejši za mlade, ki prihajajo iz naše šole in tudi delavci sorodnih profilov se zanj lažje odločajo.

V začetku, ko so se prvi deli strojev za tlačno litje pojavili v proizvodnji, so nastale nekatere težave. Izredno visoke zahteve so omajale samozavest izkušenim vrtno-rezkalcem in so se zato nekateri branili tega dela. Problem smo reševali v dogovoru s plansko terminsko operativno naše TOZD. Posamezne dele strojev za tlačno litje smo porazdelili skoraj na vse »borwerke« in delavci so kmalu sami spoznali, da so sposobni delati tudi tako zahtevna dela. Takrat so se začele širiti govorice, da dajemo strojem za tlačno litje neutemeljeno prednost. Ozko grlo se je moralo pojaviti iz že znanih vzrokov, vendar smo opazili, da prevelikih zastojev pri obdelavi drugih delov ni bilo. Tesno smo sodelovali s PTO in dosledno usklajevali njihov plan z našimi dejanskimi strojnimi kapacitetami. V največji meri smo poskušali skrajšati čas obdelave na »borwerkih« (vrtno-rezkalnih strojih).

Vse manj zahtevne obdelovalne operacije smo izvedli na drugih strojih, čeprav je tehnološki postopek predvideval vrtno-rezkalni stroj. Vse to smo delali v dogovoru z našim tehnološkim oddelkom, ki je bil tudi seznanjen z našo stisko.

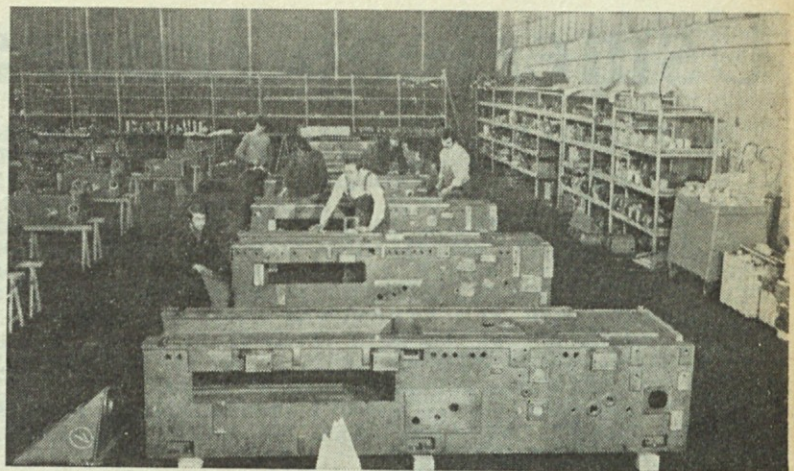
BILI SMO VESELI USPEHOV

Tovariš Poteko, lahko še vi kaj dodate k pojasnilu tovariša Omejca?

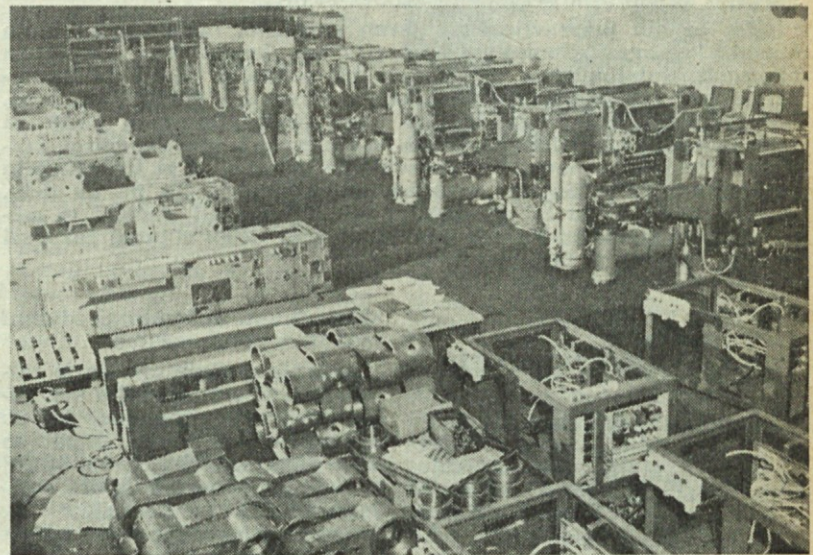
Če sem popolnoma odkrit, smo tudi pri nas v pripravi dela pesimistično pregledovali načrte za stroje »Wotan«. Zahteve glede stopnje obdelave so se tudi nam zdele izredne. Vedeli smo namreč, s kakšnimi sredstvi za delo (stroji, orodje) razpolagamo. Zaradi navedenih ugotovitev smo večkrat sklicevali razne posvete, na katerih smo obravnavali to problematiko. Pri delavcih, ki niso bili seznanjeni z osnovnimi podatki strojev za tlačno litje, se je gotovo pojavil občutek, da »Wotanu« posvečamo preveč pozornosti.

Ko so se prvi deli strojev za tlačno litje pojavili v proizvodnji, smo se zavedali, da jih je sposoben primerno obdelati le ožji krog vrtno-rezkalcev — rezkalcev. Teh nekaj delavcev je tako na samem začetku nosilo celotno breme proizvodnje teh delov. Ker smo hoteli že pri prvih delih ugotovljati približno ceno stroja za tlačno litje, so bila dela na obdelavi dokaj ostro normirana. Tako so posamezniki prigovarjali, da so pri krašani pri osebnem dohodku zaradi ostrih norm. Prav zato smo ekipo razširili. Tako smo obdelovali razne dele strojev »Wotan« hkrati na več »borwerkih« in s tem nekako enakomerno obremenili vse dleavce tega profila. Ko so se delavci — borwerkisti dobobra spoznali z delom, niso imeli več kritičnih pripomb. In ne samo to — bili so prav veseli, skupaj z nami, da so z obstoječimi sredstvi za delo dosegli izredno visoko kvaliteto obdelave.

I. K.

Predhodna priprava sestavnih delov lahko veliko pripomore k učinkovitejši montaži

Pogled na montažo strojev za tlačni liv

SKUPNO HOTENJE — DOBRI
REZULTATI DELA

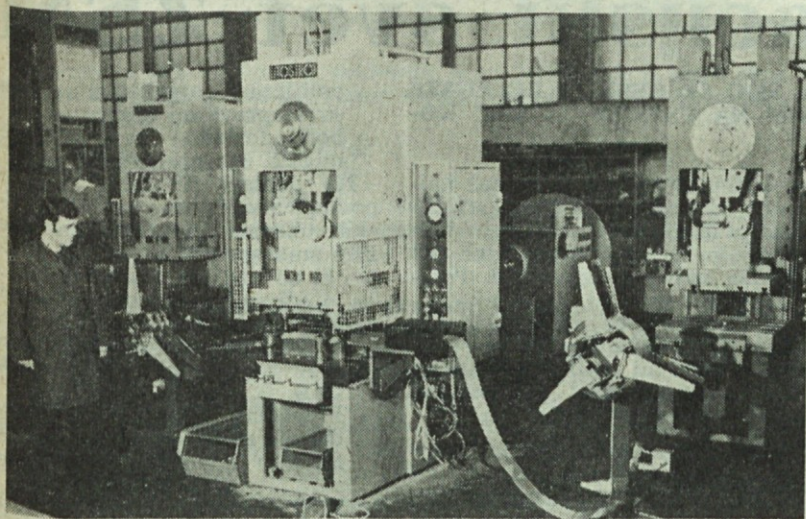
Tovariš Colja, v vašem obratu na samem začetku gotovo ni vse teklo kot po maslu. Kaj vas je v začetku najbolj motilo in kaj vas moti danes?

Že dlje časa me spremlja neka misel. V začetku dela smo si postavili cilje in si zadali določene naloge, katere bi morali izpolniti takoj, pojavilo pa se je vprašanje, na kakšen način. Vemo, da privezano breme lažje vlečemo, če vsi sodelujoči vlečejo v isto smer z majhno silo, kot pa v različne smeri z veliko silo. Tiste,

ki so hoteli peti solo oziroma vleči v nasprotni smeri od večine, smo kmalu izločili ali pa vključili v zbor, da sedaj pojejo isti napev kot ostala skupina.

Še nekaj bi rad poudaril. Trdim, da smo danes pri nas edini proizvajalci preoblikovalnih strojev, ki jih izdelujemo na osnovi lastnih razvojnih dosežkov. V Litostroju še vedno premalo vrednotimo dosežke preoblikovalne tehnike. Nikakor ne more biti vseeno, ali proizvajajo zastareli proizvod ali pa razvijajo nove, moderne proizvode, kot so na primer prav preoblikovalni stroji.

M. Jurjavčič

Avtomatizirana sekalna naprava (Donit — Medvode)

Sindikalna lista 1976

(Nadaljevanje s 4. str.)

— Terenski dodatek znaša največ 75 dinarjev na dan (vsa ostala določila so ostala nespremenjena).

— Nadomestilo za ločeno življenje znaša največ 1.300 dinarjev, ob izpolnjevanju določenih že poznanih pogojev.

Namenski znesek za izobraževanje znaša po novem predlogu najmanj 2 % bruto osebnih dohodkov (do sedaj najmanj 1,5 % bruto osebnih dohodkov), vendar se 0,5 % združuje v sklad za štipendiranje pri občinski skupščini.

Regres za letni dopust se oblikuje v višini najmanj 1.100 in največ 1.300 dinarjev na zaposlenega, pri čemer ostajajo ostala določila nespremenjena.

Navedena spremenjena določila osnutka sindikalne liste 1976

bodo po njenem sprejemu obravnavana na skupni komisiji udeležencev družbenih dogovorov ali samoupravnih sporazumov in v obliki potrjenih sprememb posredovana kot dopolnilo samoupravnih aktov oziroma njihovih sprememb. Datum pričetka veljave večine določil bo določen v samoupravnih aktih, kar pa ne velja za določila, ki zadevajo oblikovanje namenskih sredstev za stanovanjsko gradnjo in izobraževanje ter oblikovanje družbeno dogovorjene dela sredstev sklada skupne porabe ter prejemkov in izdatkov iz tega sklada (regres za letni dopust, solidarnostne pomoči, nagrade ob odhodu v pokoj, nagrade ob delovnih jubilejih). Ta določila se uporabljajo od 1. 1. 1976 dalje.

NOVO V PRODAJI

RAZISKAVA TRŽIŠČA V DRŽAVAH SEV

V prodajnem sektorju je v povojih nov oddelek, katerega naloga je, da zbira ponudbe na vzhodnoevropskem trgu, v okviru držav članic SEV. (Ta organizacija je podobna zahodnoevropski gospodarski organizaciji EGS). Sprejet je bil sklep, da v okviru širše jugoslovanske izvozne politike najdemo ugodno tržišče in svoj prostor v vzhodnoevropskih državah in da si zagotovimo dela, ki jih zmoremo. To je dolgoročna naložba in prav je, da mislimo tudi na prihodnost.

V teku so razgovori za izdelavo več žerjavov za atomske centrale, ki so jih vzhodnoevropske države pričele pospešeno graditi, ker žele hitreje napredovati, pa tudi zaradi vse večje porabe energije in splošne energetske krize sploh. Izkušnje, ki si jih bomo pridobili pri gradnji AE Krško, bomo lahko posredovali tudi drugim pri podobnih delih. Seveda pa se naročila ne bodo omejila zgolj na dvigala. Možnosti so tudi za prodajo visokokvalitetnih črpalk za hladilno vodo za atomske centrale. Ker so naše črpalke priznane kot zelo dobre, se obetajo naročila, ki bi zagotovila določen razvoj v proizvodnji črpalk te vrste. Potreba bi bila investicija za novo preizkuševališče črpalk, tako da bi bili kos novim nalogam. Ravno tako se s tem večja možnost za naročila več dieselskih motorjev, ki bi bili vključeni v atomske centrale kot samostojni agregati. Poleg navedenih proizvodov, ki so zanimivi za nas, obstaja še cela vrsta drugih manjših specialnih možnosti za dobavo različne strojne opreme. Glede na plansko gospodarstvo in velike potrebe, ki jih te države ima-

jo, obstajajo realne možnosti večjega plasmaja naših proizvodov. Vidimo torej, da so to pozitivna prizadevanja in prav je, da smo se jih lotili strokovno. Prav zdaj se tudi pripravljamo, da ustanovimo stalno predstavništvo ZPS in Kovinotehne v Moskvi, ki bo lažje zasledovalo gibanje in potrebe tamkajšnjega gospodarstva. Vsekakor je na mestu prizadevanje in potreba po znanstvenem pristopu k raziskavi tržišča na vzhodu.

Jugoslavija namreč vse več uvaža iz Sovjetske zveze, predvsem surovo nafto, minerale, rudnine vseh vrst, surovo železo in vrsto drugih polizdelkov, vse to pa je najbolje plačati z ustreznimi visokokvalitetnimi izdelki naše proizvodnje, saj končno industrijo gradimo zato, da bi se vključila v široko mednarodno delitev dela. Naš prodor na zahodna tržišča je veliko težji kot na vzhodna, kjer pa si prav tako lahko pridobimo velike izkušnje in velike možnosti za nudenje vsakovrstnih izdelkov, in ker so porabe velikanske, imamo tudi velike možnosti za prodajo najrazličnejših izdelkov.

A. N.

Usmerjeno izobraževanje

ZE VSE LETO SE VRSTIJO RAZPRAVE, KAKO MORAMO SPREMENITI NAŠ VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI SISTEM, POSEBEJ NA RAVNI DANAŠNJEGA SREDNJEGA PA TUDI VIŠJEGA IN VISOKEGA ŠOLSTVA. SPREJETA SO BILA OSNOVNA IZHODIŠČA ZA TE SPREMEMBE. ZAVOD ZA ŠOLSTVO SR SLOVENIJE JE PRIPRAVIL ZASNOVO USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA, KAKOR POIMENUJEMO VSE VRSTE IZOBRAŽEVANJA PO OSNOVNI ŠOLI. O TEJ ZASNOVI STA RAZPRAVLJALA KOMITE ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE TER STROKOVNI SVET ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE SR SLOVENIJE. IZVRŠNI SVET SR SLOVENIJE JE IMENOVAL POSEBNO KOMISIJO, KI BO SPREMLJALA IN USMERJALA DELO NA TEM PODROČJU. KMALU SE BO PRIČELA JAVNA RAZPRAVA O ZASNOVI USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA, ZLASTI O PRVEM DELU NA RAVNI SEDANJEGA SREDNJEGA ŠOLSTVA.

Vsa ta dejavnost se je razvila po X. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije in VII. kongresu Zveze komunistov Slovenije, ki sta sprejela resoluciji s stališči in smernicami za socialistično samoupravno preobrazbo vzgoje in izobraževanja.

Da bi bili pripravljeni na javno razpravo, bomo pričeli s to številko našega časopisa seznanjati člane kolektiva z vzroki za napovedane daljnosežne spremembe na področju vzgoje in izobraževanja, pa tudi s stališči, ki se bodo oblikovala v javnih razpravah. Nas, Litostrojčane, dogajanje na vzgojnoizobraževalnem področju zelo zanima, saj potrebujemo za uresničevanje proizvodnega programa številne raznovrstno usposobljene delavce, ki se izobražujejo v vseh vrstah sedanjega srednješolskega sistema ali pa ob delu. Zanima nas, kaj se bo spremenilo pri organizaciji, vsebini in metodah izobraževanja. Želimo doprinesiti svoj delež v javni razpravi in tako vplivati na te spremembe.

SPLOŠNI VZROKI ZA REFORMO VZGOJNOIZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

Spremembe na vzgojnoizobraževalnem področju so samo del sprememb, ki jih sicer narekuje hiter družbeni razvoj doma in v svetu. Ta razvoj pospešuje skokovit napredek znanosti in tehnike, posebej proizvodne tehnologije in globoke spremembe v družbenoekonomskih in družbenopolitičnih odnosih. Tudi na področju vzgoje in izobraževanja so se poglabila nasprotja med starimi, preživeli kalupi vzgojnoizobraževalnega sistema, vsebino in metodami pedagoškega dela ter zahtevami sodobnega razvoja. Do teh nasprotij je prišlo v vseh deželah, ki se vsestransko hitro razvijajo. Vzgojnoizobraževalni sistem doživlja spremembe tako v kapitalističnem kot v socialističnem sistemu. Še posebej so te spremembe potrebne v naši družbi, ki se na samoupravni osnovi tako hitro razvija. Seveda so oblike vzgojnoizobraževalnega sistema, njegova vsebina in metode pedagoškega dela odvisne od pogojev in interesov tistih sil, ki razvoj usmerjajo, od njihovih potreb. Zato poznamo različne modele novih vzgojnoizobraževalnih sistemov. Pomembno je že samo dejstvo, da je razvoj na vseh področjih življenja v teh deželah izževal nujnost po reformah vzgojnoizobraževalnega sistema, vključno z vsebino in metodami pedagoškega dela.

Preobrazba vzgojnoizobraževalnega sistema pri nas ne pomeni, da bomo zavrgli vse, kar smo že doslej razvijali in kar se je že izkazalo kot dobro. V sedanjem vzgojnoizobraževalnem sistemu niso vsa področja vzgoje in izobraževanja v enaki meri potrebna preobrazbe. Nekatera so res zaostala v razvoju, drugod pa so se nove oblike sistema, vsebine in metode pedagoškega dela zaradi nujnih potreb vsaj delno že razvijale. Vendar so naši družbeni dejavniki ocenili, da s posamičnimi spremembami še nadalje le krpamo dosednji vzgojnoizobraževalni sistem, vnašamo vanj nesistematičnost in velikokrat improvizirane rešitve. Ocenili so, da je dozorel čas za sistemske rešitve, za celovito preobrazbo vzgojnoizobraževalnega sistema po osnovni šoli, določene spremembe pa bodo morale seči tudi v delo osnovne šole.

POMANJKLJIVOSTI SEDANJEGA VZGOJNOIZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

Kongresni dokumenti Zveze komunistov in gradivo o zasnovah usmerjenega izobraževanja navajajo pomanjkljivosti sedanjega vzgojnoizobraževalnega sistema pri nas. Iz gradiva smo izluščili le pglavitne pomanj-

kljivosti, ki zadevajo predvsem sedanje srednje šolstvo.

Sedanje srednje šolstvo je razbito na več vrst srednjih šol. Tako poznamo gimnazije, ki ne izobražujejo za poklic, ampak so namenjene za pripravo na študij na višjih in visokih šolah, štiri-letne tehniške in umetniške šole, dveletne delovodske šole, tri vrste poklicnih šol: šole s celoletno organizacijo pouka, šole s periodično organizacijo pouka (vajenske šole) in šole za specializirane delavce. Vsaka od teh srednjih šol predstavlja več ali manj vase zaprt del vzgojnoizobraževalnega sistema, ki utirja mladino že od vpisa vanj v zelo različne, med seboj ločene poti izobraževanja. Razlike med srednjimi šolami določajo že vnaprej tudi razlike v pogojih za nadaljnje izobraževanje in razvoj mladega človeka, saj ne dajejo vsem enake možnosti in celo ohranjajo socialne razlike. Predvsem pa je v sedanjem vzgojnoizobraževalnem sistemu razlika med tistimi srednjimi šolami, ki usmerjajo učenca že s tem, ko je vpisan vanje, v intelektualne poklice, in drugimi šolami, ki izobražujejo za neposredno proizvodno oziroma prakso. Tako se že ob vpisu v srednjo šolo obe področji ločujeta (dualizem), odločitev za vpis v to ali ono srednjo šolo pa največkrat ni odvisna od resničnih učenčevih sposobnosti. Sedanji vzgojnoizobraževalni sistem namreč sili mlade, da se prezgodaj odločajo za poklic, ko še ne morejo spoznati in tudi preizkusiti svojih sposobnosti.

Iz navedenega izhaja nadaljnja ugotovitev, da je sedanje srednje šolstvo oziroma njegov del premalo usmerjeno v izobraževanje za delo, da je preslabo povezano z združenim delom. Vpis v srednje šole je pogosto odvisen od prostorskih zmogljivosti šol. To še posebej, ker je sedanja mreža srednjih šol razdrobljena in tudi ne zagotavlja gospodarnosti pri porabi družbenih sredstev za vzgojo in izobraževanje. Zato imamo višek nekaterih strokovnih kadrov, medtem ko drugih močno primanjkuje. Vendar je temu vzrok tudi pomanjkljivo načrtovanje kadrovskih potreb.

Precej je pomanjkljivosti v zvezi z vsebino in metodami dela v našem vzgojnoizobraževalnem sistemu. V učnih načrtih

posameznih stopenj sedanjega vzgojnoizobraževalnega sistema se učna snov velikokrat ponavlja. To pomeni, da vsebina učnih načrtov ni načrtovana tako, da bi se vključevala in povezovala v celotnem učnovzgojnem sistemu. Učni načrti so prenatrpani z dejstvi, mnoge podatke se morajo učenci učiti na pamet, manj pa se v šoli usposablja za samostojno izobraževanje. Vse prepočasi si utirajo pot metode in oblike aktivnega, samostojnega sodelovanja učencev z uporabo različnih virov znanja, ne le na podlagi učiteljeve razlage. Vse preveč prevladuje predavateljski način pouka. Vzgoja temelji še vedno bolj na formalni disciplini, kot na razvijanju aktivne, samoupravne vloge učencev v vzgojnoizobraževalnem procesu.

Izobraževanje ob delu še ni v celoti sistemsko enakovredno vgrajeno v vzgojnoizobraževalni sistem, čeprav postaja stalna potreba združenega dela.

NACELA BODOČEGA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA

To so splošne ugotovitve o pomanjkljivostih sedanjega vzgojnoizobraževalnega sistema. Njim nasproti postavlja naša družba naslednja načela, na katerih bo temeljilo usmerjeno izobraževanje.

Namesto zaprtih in med seboj ločenih delov vzgojnoizobraževalnega sistema je treba razviti celovit vzgojnoizobraževalni sistem, v katerem se bodo povezovala med seboj vse stopnje vzgoje in izobraževanja. Vsem je treba zagotoviti enake možnosti za poklicno izobraževanje. Vse to zahteva temeljite spremembe v organizaciji in vsebini vzgojnoizobraževalnega dela, njegovo modernizacijo in racionalizacijo. Ne gre torej le za spremembe v zunanji strukturi vzgojnoizobraževalnega sistema, ampak tudi in predvsem za njegovo notranjo preobrazbo, ki ustreza naši stopnji družbenega razvoja in splošnemu razvoju v svetu.

Koordinacijski svet ZSM

V ČETRTEK, 20. NOVEMBRA, SMO SE SESTALI DELEGATI VSEH OO ZSMS V TZ LITOSTROJ NA USTANOVNI SEJI KOORDINACIJSKEGA SVETA.

Po sprejetju novega pravilnika in poslovnika smo izvolili organe sveta (predsednika tov. Josipa Fileša in sekretarja tov. Marjana Sigulina), v nadaljevanju pa smo ocenili delo v OO ZSMS ter izoblikovali naslednja stališča:

Že pred IX. kongresom ZSMS, zlasti pa po njem, smo v naši organizaciji izvedli korenite spremembe in bistvene premike v vsebinskem, kadrovskem in organizacijskem smislu. Naša organizacija je dobila nov temelj, na katerem sedaj mladi ob izkoriščanju vseh možnosti, ki nam jih ponuja nova organiziranost, vplivamo na spreminjanje družbenopolitičnih in družbeno-ekonomskih odnosov ter na ta način izboljšujemo svoj položaj. Naš vpliv na neposredno akcijo v naši delovni organizaciji se je zelo povečal. Z dobro povezavo z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in z usmerjeno akcijo vseh subjektivnih sil smo uspeli odstraniti stare odnose.

Naši programi dela so se približali našim življenjskim problemom. Ob naštevavanju vseh teh premikov moramo priznati, da povsod, v vsaki osnovni organizaciji ZSMS ni vse tako, kot smo si zastavili.

Ugotavljamo, da je informiranje članstva še vedno slabo, da obstajajo še mnogi oddelki, oz. obrati in službe v katerih mladi še niso v zadostni meri preko aktivov vključeni v delo OO ZSMS in da je v nekaterih OO ZSMS na sejah opaziti posploševanje raznih akcij.

Učenci ICL v tovarni

Mladini je treba zagotoviti na začetku usmerjenega izobraževanja tako skupno vzgojnoizobraževalno osnovo, da bodo učenci laže, vsaj eno leto kasneje kot sedaj, izbirali nadaljnje izobraževanje za poklic na podlagi prejšnjega spoznavanja in preizkušanja svojih sposobnosti. Nadaljnje izobraževanje za poklic mora biti razvejano, elastično z različnimi zahtevnostmi, pač glede na zahteve poklicev. Odločujoči činitelji pri vključevanju mladine in odraslih za razne usmeritve in vsebine izobraževanja morajo biti sposobnosti in osebna nagnjenja, ki pa jih je treba uskladiti s prednostnimi družbenimi potrebami, s potrebami združenega dela.

Celotno usmerjeno izobraževanje mora biti zasnovano tako, da se lahko učenci po končani katerikoli fazi usmerjenega izobraževanja neposredno vključijo v poklicno delo in da lahko nadaljujejo izobraževanje ob delu. Izobraževanje odraslih je treba enakovredno vključiti v vzgojnoizobraževalni sistem. To izobraževanje se bo namreč vse bolj razvijalo, pri čemer bo delovni človek usklajeval svoje interese s potrebami združenega dela.

Vzgojnoizobraževalna dejavnost mora temeljiti na marksistični idejni osnovi, iz katere izhaja tudi znanstven pristop pri vzgoji

in izobraževanju ter oblikovanje znanstvenega pogleda na svet. V naši samoupravni socialistični družbi mora biti samoupravljanje vpleteno v sam vzgojnoizobraževalni proces, s katerim vzgajamo tudi za samoupravljanje.

Iz tega je razvidno, da mora imeti v bodoče združeno delo mnogo večji vpliv na vzgojo in izobraževanje in s tem tudi večjo odgovornost. Razvijale se bodo različne oblike konkretnega povezovanja izobraževanja in dela.

Tako smo v skrajšani obliki navedli pglavitne ugotovitve, stališča in smotre v zvezi s preobrazbo vzgojnoizobraževalnega sistema. Gre za obsežne in odgovorne naloge, ki jih ne bo mogoče hitro uresničiti, in ki bodo zahtevale tudi večjo materialno-finančno osnovo, kot jo ima področje vzgoje in izobraževanja sedaj. Pristop k preobrazbi bo odvisen med drugim od tega, v kaki meri bo združeno delo zmoglo nositi finančna bremena in kako bomo usposobili pedagoške delavce za nove naloge.

V prihodnji številki bomo obložili konkreten predlog — model preobrazbe sedanjega srednjega izobraževanja v usmerjeno izobraževanje, ki ga bomo dobili med tem časom v javno razpravo.

H. P.

političnimi organizacijami in samoupravnimi organi,

— bolj dosledno pripravljane mladih za sprejemanje v ZK.

Na podlagi te ocene ter na podlagi razprave o stabilizacijskih ukrepih in načrta za leto 1976 smo sprejeli naslednje sklepe, ki obvezujejo vse OO ZSMS:

- Mladi se bomo morali še bolj aktivno in dosledno zavzemati za uresničevanje programov stabilizacije TOZD oz. OZD.
- Pregledati bomo morali nadaljnje sodelovanje z drugimi DPO in samoupravnimi organi.
- Bolj dosledno bomo morali voditi kadrovske politike oziroma spremljanje kadrov.

Program seminarja, ki smo ga na seji predložili delegatom koordinacijskega sveta, je bil potrjen tako da komisija za IPD lahko rezervira predvidene predavatelje.

Sprejet je bil sklep, da se v OO ZSMS do 15. decembra ustanovijo aktivni mladih komunistov in to tam, kjer ji je več kot pet.

Do 15. decembra naj vse OO ZSMS skličejo seje in obravnavajo

- izplačilo osebnih dohodkov preko hranilnih knjižic,
- gospodarski načrt za leto 1976, dokončno dopolnijo akcijske programe, ter
- obravnavajo predlog komisije za DEO pri Svetu ZK o formiranju novih TOZD.

Komisija za informiranje pri koordinacijskem svetu pa je zadolžena za redno zbiranje materiala, da bomo mladi imeli v vsaki številki časopisa Litostroj svoje prispevke.

Josip Fileš

Stanovanjska solidarnost

Solidarnost na področju stanovanjskega gospodarstva se je v preteklem obdobju pokazala kot izredno pomemben vir za pospeševanje gradnje družbenih najemnih stanovanj ter s tem v zvezi pospešenega reševanja stanovanjske problematike delavcev in občanov. S sredstvi, ki jih na podlagi republiškega zakona o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu ter na podlagi ustreznega samoupravnega sporazuma v višini 1,8 % od bruto osebnih dohodkov združujejo delovne in druge organizacije, je Solidarnostni stanovanjski sklad za območje ljubljanskih občin v letih 1973 in 1974 zgradil in razdelil med delavce z nižjimi osebnimi dohodki, mlade družine ter upokojece 403 stanovanja. Poleg tega je bilo iz teh sredstev zagotovljeno še 51 stanovanj za udeležence NOB, 691 stanovanj pa bo dograjenih do konca tega oziroma do spomladi prihodnjega leta. Iz sredstev za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu je v letu 1974 že prejelo stanovanje 12 Litostrojanov, 37 pa jih je bilo uvrščenih na prednostno listo upravičenih prosilcev.

Z ustanovitvijo samoupravnih stanovanjskih skupnosti je razpolaganje s sredstvi za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu prešlo na enoto za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu. Da bi bila solidarnost na področju stanovanjskega gospodarstva v okviru mesta Ljubljane sistemsko enotno urejena, je bila ustanovljena Samoupravna stanovanjska skupnost Ljubljana z ustreznimi enotami. Ne glede na nujnost enotnega reševanja na nivoju mesta pa ne pomeni, da tudi pristojnost odločanja ostane samo na mestnem nivoju. Izkušnje pri razdeljevanju omenjenih solidarnostnih stanovanj so pokazale, da pri sestavi prednostne liste zelo učinkovito lahko sodelujejo krajevne skupnosti, temeljne organizacije združenega dela pa tudi občani in delovni ljudje, če je zagotovljena javnost dela ter so znani kriteriji za dodeljevanje stanovanj.

Hkrati z ustanovitvijo Samoupravne stanovanjske skupnosti je prenehal delovati Solidarnostni stanovanjski sklad za območje Ljubljane, prednostna lista

prosilcev, ki še niso dobili stanovanja, pa je bila razveljavljena. Ne glede na to je bil sprejet sklep, da se vsi prosilci s potrjene prednostne liste Solidarnostnega stanovanjskega sklada enakopravno uvrstijo med upravičene prosilce za pridobitev najemnega stanovanja v okviru I. natečaja Samoupravne stanovanjske skupnosti Ljubljana.

Na I. natečaj Samoupravne stanovanjske skupnosti za pridobitev družbenega najemnega stanovanja, zgrajenega s sredstvi za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, se je preko strokovne službe delovne organizacije ob sodelovanju stanovanjskih komisij posameznih temeljnih organizacij združenega dela oziroma delovne skupnosti skupnih služb prijavilo 73 prosilcev. Na podlagi določil Pravilnika o razdelitvi stanovanj, zgrajenih s sredstvi za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, so stanovanjske komisije ocenile stanovanjske razmere prosilcev. Vloge, opremljene z vsemi dokazili, je nato strokovna služba odstopila Samoupravni stanovanjski skupnosti v reševanje.

Med prosilci, ki so se odzvali na I. natečaj Samoupravne stanovanjske skupnosti je 12 delavcev, ki prosijo za stanovanje za mlade družine. Tem delavcem je bilo na predlog strokovne službe ter po sklepu pristojnih delavskih svetov dano jamstvo, da jim bo delovna organizacija po preteku 6 let od pravnomočnosti odločbe o dodelitvi stanovanja pomagala pri dokončni rešitvi stanovanjskega vprašanja z dodelitvijo stanovanjskega posojila.

TOZD	Delavci z nižjimi OD	Mlade družine	Skupaj
FI	10	5	15
PI	25	1	26
IVET	6	2	8
SSP	10	4	14
ZSE	6	—	6
ICL	4	—	4
SKUPAJ:	61	12	73

Delavci, ki so že bili na prednostni listi Solidarnostnega stanovanjskega sklada, se enakopravno uvrstijo na prednostno listo Samoupravne stanovanjske skupnosti, razen če so že zadovoljivo rešili svoj stanovanjski problem. Od skupno 37 delavcev je po I. natečaju Samoupravne stanovanjske skupnosti bilo na prednostno listo uvrščenih 29

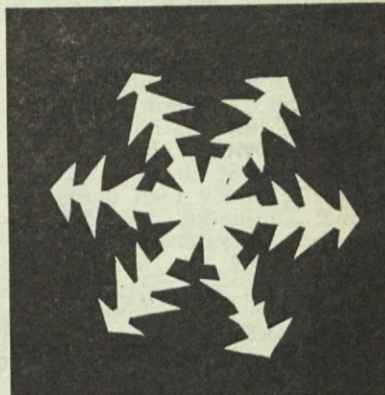
delavcev, 8 pa jih je odstopilo od svoje prošnje ali pa so zapustili našo delovno organizacijo. Pregled teh delavcev po TOZD je naslednji:

TOZD	Delavci z nižjimi OD	Mlade družine	Skupaj
FI	5	1	6
PI	2	2	4
IVET	3	1	4
SSP	4	8	12
ZSE	3	—	3
ICL	—	—	—
SKUPAJ:	17	12	29

Delavcem, ki so na prednostni listi za stanovanja za mlade družine že od preteklega leta, je bilo izstavljeno jamstvo o dodelitvi posojila za dokončno rešitev stanovanjskega vprašanja. Enako jamstvo je bilo dano tudi devetim delavcem, ki so se že vselili v družbeno najemno stanovanje kot mlade družine ter jim rok jamstva že teče. Omenjena jamstva bo potrebno upoštevati pri načrtovanju sredstev za izvedbo srednjeročnega programa reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev za naslednje 5-letno obdobje, ki ga morajo delovne organizacije izdelati najkasneje do konca tega leta.

V zvezi z reševanjem stanovanjske problematike v naši delovni organizaciji je na koncu potrebno poudariti pomembno vlogo stanovanjskih komisij, oziroma njenih članov po posameznih temeljnih organizacijah združenega dela, ki so že v sta-

novanjsko skupnost vložili veliko dela in osebne prizadevnosti, od njihovega prispevka pa je tudi ob bodočih akcijah v veliki meri odvisen rezultat naših skupnih prizadevanj, to je čim več rešenih stanovanjskih vprašanj naših delavcev. Sistemsko urejena solidarnost, kot jo je postavil že omenjeni republiški zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodar-

stvu ter rezultati, ki iz nje izhajajo, pa se pozitivno odražajo tudi pri reševanju stanovanjske problematike na nivoju TOZD oz. OZD, ki se med seboj vse pogostejše povezujejo ter po načelih vzajemnosti in solidarnosti enotno rešujejo stanovanjsko problematiko svojih delavcev. Samo ob tako široko zastavljenem in v praksi uveljavljenem solidarnem načinu reševanja bomo lahko dosegli naš cilj na območju mesta Ljubljane zgraditi 17700 stanovanj do konca 1976. leta.

Hilda Colja

Razdelili smo nova stanovanja

Že v eni od prejšnjih števil našega časopisa smo pisali o natečaju za razdelitev enosobnih stanovanj v Draveljski gmajni. Natečaj je zaključen, stanovanja so razdeljena in prav je, da vsi izvemo, kdo od naših sodelavcev se je že vselil v novo stanovanje ali pa se v kratkem še bo.

Stanovanja, ki so bila dodeljena v okviru natečaja z dne 17. junija 1975, so dobili naslednji delavci:

TOZD PI	točk
Mlade družine:	
1. Radomir BABIČ	167
2. Franjo NOVAK	124

Družine z nizkimi OD:	
1. Muharem FERIZOVIC	169
2. Jože PAVLIN	157
3. Tomo RADEN	154
4. Pero GUZIJAN	145
5. Nada KODRAN	130
6. Čazim ZUKANOVIC	129
7. Ladislav BOGAR	127

TOZD FI	
Mlade družine:	
1. Pavao HAJDINJAK	111
2. Bernard BRADAC	105
3. Fadil ZEC	101
4. Cilka PETERLIN	99
5. Nada LAZNIK	70

Družine z nizkimi OD	
TOZD IVET	
Delavski svet je dodelil stanovanje Antonu VIRANTU (143 točk), ki spada v kategorijo ostalih prosilcev.	

TOZD ZSE	
Stanovanje je dobila Liljana STRELEC (133 točk) iz skupine družin z nizkimi osebnimi dohodki.	

TOZD ICL	
Stanovanje so dodelili v skupini mladih družin Radenki KOVACIC.	

TOZD SE	
Stanovanjsko vprašanje so rešili Mariji SAJK (136 točk) iz skupine družin z nizkimi osebnimi dohodki.	

DS SSP	točk
Mlade družine:	
1. Mirko VUJANIC	117
2. Ciril GODNJAVEC	110
3. Josip FILEŠ	107
4. Dušan MENCEJ	107
5. Miroslav BREČKO	106

Družine z nizkimi OD:	točk
1. Stjepan SPOLJARIČ	150
2. Branko LJUBOJA	118

OSTALE DRUŽINE:	točk
1. Veljko MARMELIČ	145
2. Marija MERKLIN	130
3. Angelca AŽMAN	127

V prisotnosti predsednikov stanovanjskih komisij je bilo 19. 11. 1975 žrebanje stanovanj. Ker vsa stanovanja še niso dograjena (zadnja bodo dograjena predvidoma v mesecu januarju), bodo morali nekateri delavci še nekaj časa počakati z vselitvijo.

Postopek za razdelitev tako imenovanih kadrovskih stanovanj se je nekoliko zavlekel predvsem zaradi tega, ker ni bilo točno opredeljeno, kaj je to kadrovska stanovanja, zato si je razlagal vsak po svoje. Ta stanovanja bomo sedaj lahko razdelili 10 delavcem, ki delajo na delovnih mestih, ki predstavljajo za našo delovno organizacijo oz-

ka grla ali pa so ključna. Na podlagi predlogov vodstva TOZD oziroma sektorjev je kadrovske splošni sektor dal konkreten predlog, ki ga je UOP podjetja na svoji seji 24. 11. 1975 obravnaval in ga posredoval DS podjetja v potrditev. Delavski svet podjetja je sklenil, da se 10 stanovanj, izločenih za delavce na deficitiranih delovnih mestih, dodeli naslednjim prosilcem:

Janezu SIMČICU dipl. inž., Juretu VDOVCU, dr., Vojmiru SREBRNICU dipl. inž., Zoranu PRODANU dipl. inž., Branku ILERŠICU dipl. inž., vsi iz PRS.

Antonu OMERZI, dipl. oec., Vojislavu VUJOSEVICU, dipl. oec., oba iz PS.

Janezu GOSENCI KV strugarju iz FI.

Jani ŠNUDERL dipl. iur. iz KSS.

Eno stanovanje je rezervirano za pravnika.

Kot smo že zapisali, so v teku že nove akcije, s katerimi razrešujemo stanovanjska vprašanja naših delavcev in želimo, da bi se vsem tistim, ki so to vprašanje rešili sami ali pa s pomočjo delovne organizacije in širše družbene skupnosti v letošnjem letu, v prihodnjih letih priključilo čim več novih.

Ivo Jarc

Delavna komisija

Komisija za socialna vprašanja in družbeni standard pri Konferenci osnovnih organizacij sindikata Litostroj je ena od najbolj delavnih v našem sindikatu. Problematika njenega dela zahteva, da je aktivna na vseh področjih svoje dejavnosti.

Posebno pozornost ob koncu leta posvečamo obiskom bolnih članov kolektiva, svojcem smrtno ponesrečenih in članom kolektiva ki so bili invalidsko upokojeni.

Na svoji zadnji seji smo sklenili, da vse te obiščemo in jim izročimo mali darilni paket v vrednosti 150 din, vsem socialno ogroženim delavcem, ki so v bolniškem staležu več kot 6 mesecev, pa tudi denarno nagrado 400 din.

Vsi invalidsko upokojeni zaradi posledic nesreče pri delu ali poklicnega obolenja pa dobijo poleg paketa še denarno podporo v vrednosti 1.000 din.

Enak znesek bomo izplačali tudi družinam oziroma otrokom delavcev, ki so se smrtno ponesrečili pri opravljanju delovnih dolžnosti v podjetju. Komisija je glede na prošnje odobrila tudi več enkratnih denarnih pomoči. Konferenci sindikata pa predlaga, naj bi v prihodnje srečanja upokojenec organizirali v delavski restavraciji Litostroj in ne v Fiesi kot doslej.

Komisija je obravnavala tudi stanje počitniških domov, njihovo urejenost in predlagala, da jih v letu 1976 pravočasno uredijo za sprejem gostov. Posebno pozornost je posvetila tudi izbiri toplih obrokov v delavski restavraciji in predlaga, da bi jih popestrili in izboljšali.

M. V.

Uspela akcija za pogorelce

8. junija letos je požar zelo prizadel člane našega kolektiva v bloku na Ljubeljski 17.

Po nesreči smo na predlog konference sindikata in OO sindikata Litostroja 15. junija organizirali solidarnostno akcijo za zbiranje finančne pomoči oškodovancem in zbrali za 48.045 din prostovoljnih prispevkov.

Komisija pri konferenci sindikata je na svoji seji 6. novembra sprejela sklep, da se solidarnostno zbrana finančna sredstva razdele oškodovancem tako:

Mariji Šeme	40.045 din
Rudiju Grobovsku	8.000 din

Navedena sredstva smo že razdelili po predhodnem soglasju vseh oškodovancev, oziroma ob upoštevanju, da je tovariš Viljem Mak, ki je bil pri nesreči prav tako prizadet, pomoč odklonil v korist ostalih.

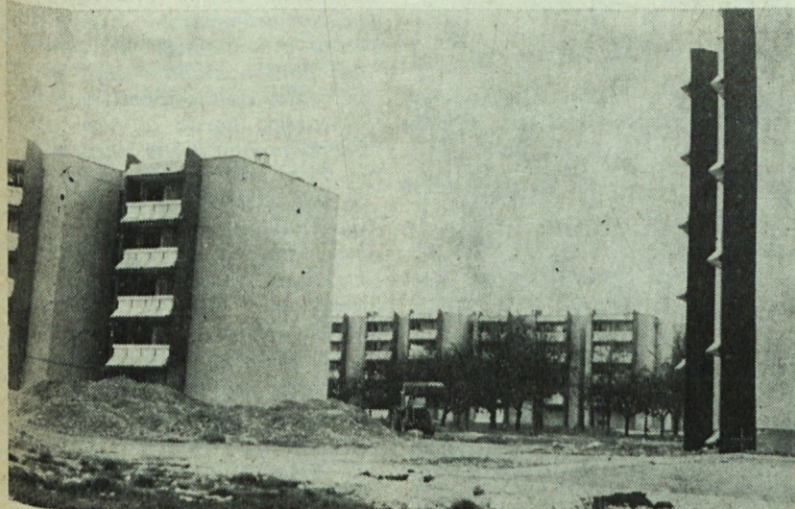
Izhodišče za višino škode so popisani predmeti, ki so bili uničeni ob požaru. Denarno pomoč smo razdelili tako pozno zaradi neizgotovljenih gradbeno adaptacijskih del v stanovanju in ker nismo pravočasno dobili popisa uničenih predmetov.

Na konferenci sindikata Litostroja 15. julija smo sprejeli tudi sklep, da v prihodnje ob podobnih nesrečah organiziramo prostovoljno solidarnostno akcijo za vse prizadete člane našega kolektiva in to ne glede na kraj njihovega stalnega bivališča.

Razmišljamo tudi o ustanovitvi solidarnostnega sklada za takojšnjo pomoč našim članom ob nenadni nesreči, kajti prva — hitra pomoč je najbolj dobrodošla in koristna.

Vsem članom kolektiva, ki so se odzvali solidarnostni akciji in prispevali po svojih močeh se konferenca sindikata in OO sindikata Litostroja najlepše zahvalujeta.

August Kočar

Pogled med bloke novega naselja v Draveljski gmajni

Spet je nekoga povozil vlak

Ob vsaki nesreči, ki se zgodi na tirih ob Litostroju se po kolektivno širijo podobne besede, kot so zapisane v naslovu. Vsakokrat nas žalostna vest pretrese in razžalosti, saj je v večini primerov ponesrečenec delavec iz naše sredine. Vsakokrat je to ponoven opomin vsem odgovornim, ki skrbijo za splošno varnost, naj bi vendar že storili nekaj, da bi se te ponavljajoče nesreče preprečile. Zdaj pa nam grozi še nova nevarnost, to je cesta ob progi!

Suhoparne številke bi nam povedale, da je v petindvajsetih letih izgubilo življenje veliko število ljudi (točnega števila nisem uspel ugotoviti). V štirih letih se spominjamo štirih nesreč, koliko pa jih je bilo v vseh petindvajsetih? To je hud davek. Zakaj se nihče ne zgane? Dejstvo je, da smo vsak dan obremenjeni

prav od tod morala priti pobuda za alarm. Vem, da nisem sam v teh prizadevanjih. Vem, da vodja HTV službe že leta piše poročila in priporočila, a do zdaj je bilo to le jalovo prizadevanje. To je žalostna resnica! Stanje splošne neprizadetosti. Ne verjamem, da si niti ena organizacija ali politični aktiv OZD ni po-

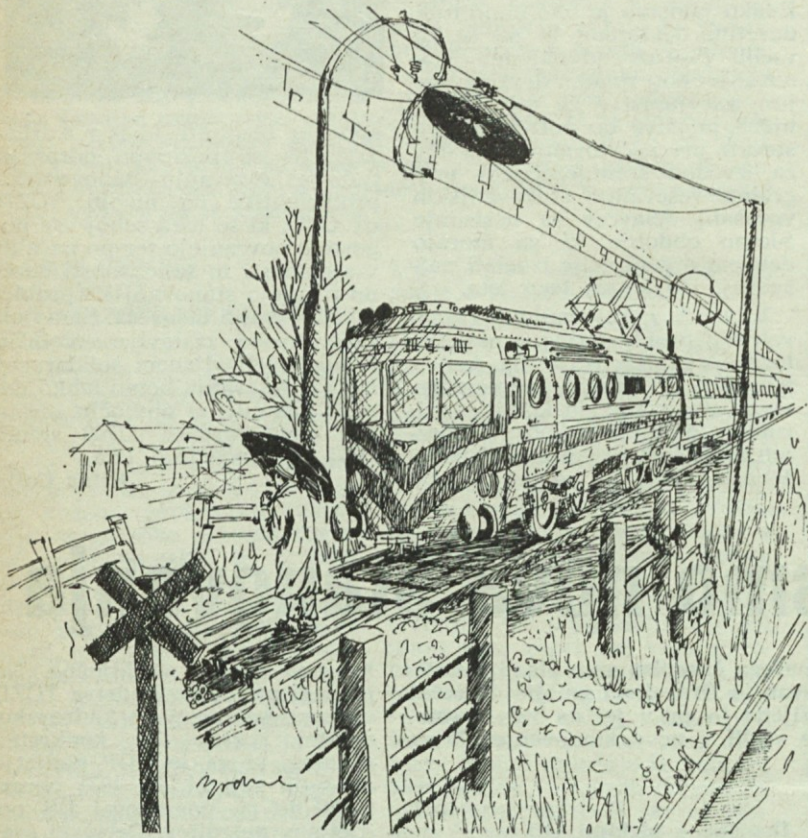
se bi že davno desetero obrestovala. Koliko gorja bi bilo prihranjenega družinam ponesrečenih, prenekateri otroci bi še danes imeli očeta ali mater in z vso pravico kaže in obtožuje vse, ki brezbrizno stojimo in gledamo, kako padajo nove žrtve, kajti smrt stoji tam s koso to minuto in uro in sleherni dan. Temu, ki bo moje pisanje jemal zgolj kot kritiko in prazno govorjenje, naj povem, da želim z njim opozoriti vse odgovorne, naj začno takoj ukrepati. Prehod čez železniško progo ob ambulantni naj se zavaruje v skladu s predpisi ŽTP. Že s prostovoljnim delom vseh nas bi že davno skopali tunel pod progo ali pa naredili most ali še kakšno bolj pametno reč, da bi zavarovali naša življenja na tem ogroženem kraju.

Poleg železnice pa nam grozi še cesta. Novo zgrajena cesta tik ob progi je ravna in hitra in po dosedanjih izkušnjah pričakujemo, da bo tudi tu prihajalo do nesreč. Zelo umestno bi bilo, da bi ob prevzemanju in puščanju ceste v javni promet bil navzoč tudi pooblaščenec iz Litostroja in zahteval največjo možno varnost za pešce. Dokler se to popolnoma ne uredi, naj se vsaj doseže zmanjšanje hitrosti na 40 kilometrov ter postavijo opozorilni znaki.

Zavedajmo se, da smo ogroženi prav vsi, zato se pripravimo na skupno akcijo in to takoj, da nam ne bo treba zopet ugovarjati, kako malo smo storili za preprečitev nesreče.

Na cesti ob železniškem prehodu pri južnem vratarju ni narisana niti zebra niti ni svetlobnega signala, ni niti najnavadnejšega znaka, ki bi označeval prehod za pešce.

A. N.

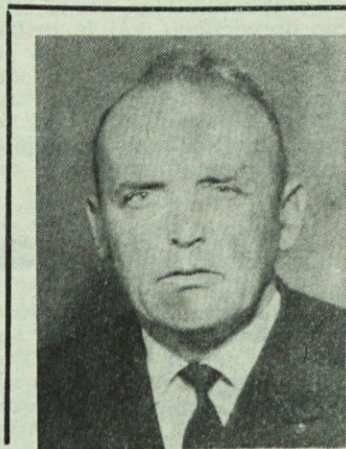

s podobnimi številkami v časopisu, ki poroča o nesrečah na cesti in tako nas ne pretrese nobena reč več. Otopeli in zaviti v svoje udobje gremo mimo vseh podobnih neprijetnih stvari. Ob nesreči na tirih si vedno mislimo: Saj mene ne bo, jaz sem dovolj previden in vedno pogledam, če prihaja vlak, pa čeprav so zapornice spuščene in je urejena ograja.

Če dodobra premislimo situacijo na prehodu čez tire ob ambulantni ali glavnemu vhodu na Djakovičevi cesti, potem je dneвно izpostavljena nevarnosti nezgode z vlakom približno ena tretjina Litostrojčanov, 1200 ljudi torej vsak dan tvega, da bo žrtev neprevidnosti bodisi zaradi megle, zatopljenosti v razmišljanje, naglice in kaj vem še česa. Vedno pade vsa odgovornost na tistega in na tiste, ki pri tem utrpel največ škodo. Ta izguba ali škoda prizadene poleg svojcev seveda tudi našo delovno organizacijo. Sprašujem se torej, ali res mora pasti vsa odgovornost na mrtvega? Če kar naprej govorimo o urejeni družbi in skrbi za sočloveka, potem bi morali vsi, ki jim je naložena skrb za splošno družbeno varnost, ob ponavljajočih se nesrečah sprejeti sklep, da se temu napravi konec. Seveda, takoj ko se sproži takšno vprašanje, je tu že novo vprašanje: Kje dobiti denar za to in kdo naj bo izvajalec in pobudnik akcije? Tisti nepoučeni, ki nimamo vpogleda, kam se steka denar od najrazličnejših davkov, samopriskupkov, bi dejali, da bi ta denar morali dobiti tu iz teh virov, ki jih napajajo delovni ljudje. Zato preprosto ne moremo pritegniti tihi miselnosti, naj mrtvi nosi vso odgovornost. Ne! Nositi jo moramo mi, ki ostanejo. Samo mi lahko kaj ukrenemo, da se te stvari ne bi več ponavljale. Prav radoveden sem, če je delavski svet naše delovne organizacije že kdaj razpravljal o tej stvari. Mislim namreč, da bi

staval tega vprašanja, če pa je, ali bi potem smeli zvedeti, kakšno stališče je zavzel ob tem boleče žalostnem stanju? Vemo sicer, da pri vse večji modernizaciji in napredku v tehniki ne moremo popolnoma zaščititi človekovega življenja. Žrtve bodo še naprej, toda ob takih ponavljajočih se in tako hudih nesrečah je potrebno, da človek s svojim razumom in sposobnostjo to prepreči. Vsa sredstva, ki bi jih vložili za varen prehod čez progo,

V SPOMIN

2. decembra nas je pretresla novica, da je v 64. letu starosti umrl naš dolgoletni sodelavec Jože Eljon.

Rodil se je v Trsteniku na Gorenskem. V Litostroju se je zaposlil 15. januarja 1959 in bil skladiščnik ulitkov v livarni jeklene litine v TOZD PI do upokojitve septembra 1970. Pokopali smo ga na pokopališču v Kranju.

Vestnega in marljivega sodelavca ter vedno veselega prijatelja bomo ohranili v trajnem spominu.

Pokojnikovi družini izrekamo iskreno sožalje.

Ob težki izgubi mojega moža in očeta Martina Legana se iskreno zahvaljujemo sindikalni organizaciji Litostroj in sodelavcem iz TOZD — FI za podarjeno cvetje in denarno pomoč.

Posebej se zahvaljujem tovarišu Straki za poslovilne besede ob grobu in litostrojski godbi za žalostinke.

Hvala tudi prijateljem, znanec in sostanovalcem za sožalje, za cvetje in denarno pomoč in vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča žena Jelka, hčerka Jelka in sin Aleš

Pevski zbor ob prvi obletnici

PRVA OBLETNICA PEVSKEGA ZBORA

»NAŠA PESEM NAJ NAM VŽIGA LJUBEZEN DO DELA IN DO NAŠE SLOVENSKE BESEDE«

Te besede smo napisali v kronološko knjigo našega pevskega zbora ob njegovi ustanovitvi v prvi polovici meseca decembra lani in so, kakor kaže vsa dosedanja dejavnost in prizadevanja, resnično vodilo pevcev. Veliko je bilo treba truda in potrpljenja, da je zbor premagal svoje začetne težave in dosegel lepe uspehe, najbolj pa je razveseljivo, da je ohranil število svojega članstva.

Ce pogledamo to enoletno obdobje vidimo, da je zbor imel že po nekaj mesecih dobro organiziranih vaj prvi nastop. Prvo pesem pred javnostjo smo slišali na proslavi krajevne skupnosti Litostroj na ploščadi osnovne šole Hinka Smrekarja ob praznovanju 30-letnice osvoboditve (25. 4. 1975). Sledilo je še več javnih nastopov, ki so dali članstvu moči in poleta, da se danes lahko pripravljajo na še zahtevnejše točke in programe. Zborovodja, tovariš Andrej Rupnik je ostal zvest svoji obljubi in bo prav gotovo tudi v bodoče.

Ob vsem, kar je bilo doseženo na tem področju, seveda ne moremo prezreti, da je bil zbor vse leto deležen velike podpore in pozornosti sindikata, ki je pripomogel, da so pevci dobili enotne obleke za svoje nastope, da so dobili klavir in prostor zanj v mali dvorani ICL, kjer vadijo, ne da bi koga motili. O tem je med člani zbora slišati zadovoljivo mnenje. Seveda ostajajo tudi želje, da bi se dejavnost povečala in sodelovanje z drugimi nosilci kulture v sami občini še poživilo.

Za vso svojo dejavnost, ki so jo pokazali v prvem letu obstoja jim moramo dati zaslužen priznanje. Potrebno pa bo še veliko truda in dela, da bomo dobili iz naših delavskih vrst utrjene in dovolj številne nosilce kulture.

V novem letu jim želimo še veliko uspešnih nastopov v prid razvoja kulture v Litostroju in v širši družbeni skupnosti.

J. O.

Zakaj se nas Dedek Mraz izogiba

rad od nekoga tudi odgovor.

Nekdo mi je povedal: »Ko mi je žena rodila sina, je bil v Litostroju še običaj, da so nekateri otroci dobili skromna darila od dedka Mrza, a takrat je bil moj sin še premlad. Naslednje leto, ko je zadostil pravilu starosti, pa dedka Mrza ni bilo več, ker se mu je Litostroj nekaj zameril.« To svojo odsotnost je podaljšal kar na osem let. Vedno so v našem podjetju našli kakšen izgovor, da so se ga lahko odkrižali, po drugih podjetjih in ustanovah pa so ga vedno liubeznivo sprejemali. Tako so naši otroci ostali praznih rok, v njihovih glavicah so se razvijale takšne misli: »Čuden mora biti ta atkov ali mamičin Litostroj, da se ga dedek Mraz tako izogiblje! Pa menda vendar ni radioaktiven! Ali pa so v njem zaposleni sami poredni, neubogljivi in neumiti ljudje, da dedek noče k njim na obisk?« Tako mislijo otroške glave in prav sklepajo, saj jih tudi mi vedno učimo, da morajo biti pridni in ubogljivi, če hočejo, da jih bo dedek Mraz obdaroval. Res je čud-

no, da ne moremo organizirati vsaj ene novoletne predstave, denimo v menzi. Ne izgovarjamo se spet, da nas je veliko in da za takšno število otrok ne moremo najti sredstev in podobno. Saj tu ne gre za to, kako bogato darilo bo kdo dobil, gre za doživetje, ki pričara otrokom nekaj veličastnega in prazničnega. Gre tudi za to, da otroci čutijo, da jih imamo vsi radi in da jim nudimo nekaj srečnih uric poleg sive vsakdanjosti, ko se jim odrekamo v imenu večje storilnosti ali družbene dejavnosti. Nenazadnje se sprostimo tudi mi, ko skupaj z njimi podoživljamo nekaj, kar je marsikomu med nami bilo dodeljeno zelo skromno. Ne smemo pozabiti, da se otroci pri tem uče in da bodo podobne običaje prenašali iz roda v rod. V njih se poraja občutek manjvrednosti v primerjavi z otroki, ki so deležni obiska dedka Mrza, čutijo, da so bili prikrajšani za lepe trenutke.

Naj torej tudi v našem podjetju, za naše otroke zaživi novoletno praznovanje! Pri tem delu naj nam pomagajo tisti, ki imajo veliko domiselnosti, veselja in fantazije, morda bi nam priskrbel na pomoč ICL s svojimi učenci. Ti bi lahko pripravili program za tak nastop, kar delajo tudi ljubljanskih gimnazijah. Prepričan sem, da bi nam prav radi pomagali, seveda ob skromni nagradi.

Potrudimo se, da naši najmlajši ne bodo spet ostali brez srečnih praznikov. Žrtvuemo se za to, da jih razveselimo. Tako se bo vez med najmlajšimi in našim podjetjem spet okrepila. Druga druga bomo ponosni in ne bo nas več sram pred njimi.

A. N.

ZAHVALA

Vsem sodelavkam in sodelavcem za iskreno izrečene želje in prelepo darilo, hvala lepa!

Ela Račič

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta Franca Berčona, delavca v TOZD — PI, se najlepše zahvaljujemo kolektivu Litostroja za podarjeni venec in izraženo sožalje ter godbi, ki ga je spremljala na njegovi zadnji poti.

Žena Francka, hčerki Marjeta in Mojca

Krajevna skupnost Litostroj

Poglobiti se moramo v posebnosti področja, saj se v načrtu dotikamo lastne gospodarske dejavnosti in razvoja dejavnosti v KS, delovnih mest ter vprašanj preskrbljenosti krajanov s potrebnimi dobrinami.

V načrtu so zajeta vprašanja s področja prostorskega planiranja razvoja KS, tako prometne povezave in komunalne ureditve, kakor tudi vprašanja uporabe prostora, varstva okolja, urejenosti naselij in podobno.

Ko načrtujemo po gornjih kriterijih, moramo nekatere dejavnosti postaviti na širše območje, ki je vezano tudi na druge KS. To zadeva predvsem prosveto in kulturo, šport in rekreacijo, šolstvo, itd.

Področje KS obsega približno 122 ha skupne površine, na kateri živi 5548 prebivalcev v 31 stanovanjskih blokih oziroma stolpnih, 58 individualnih hišah, 17 lesenih barakah ter 2 samskih domovih. Od tega jih je 3493 zaposlenih in to v glavnem v družbenem sektorju.

Na tako majhni površini pa so zastopane naslednje gospodarske dejavnosti: TZ Litostroj, Viator, Avtomontaža, Kovinarstvo Maja, Monter, Slovenija avto, Megrad ter še vrsta manjših OZD. Obrtnih dejavnosti na tem področju ni, čeprav bi to želeli. Med najvažnejše probleme na področju KS prištevamo:

— zagotovitev celodnevne bivanja otrok v šoli,

— izgradnjo objekta za šport in rekreacijo, za kulturo in družbenopolitično dejavnost,

— odstranitev barak v Korotanskem naselju ter zagotovitev primernih stanovanj.

Pri izhodiščih za sestavo petletnega načrta smo upoštevali stabilizacijske ukrepe ter zajeli le tisto, kar je bistvenega pomena za krajanje tega področja, na zboru občanov pa bodo ti lahko izrazili svoje pripombe.

Zajeli smo jedro ključnih problemov razvoja KS za obdobje 1976—1980:

1. Dozidava OŠ H. Smrekarja — objekt za celodnevno bivanje šolskih otrok.
2. Izselitev družin iz Korotanskih barak, ki bi jih nato podrli.
3. Napeljava toplovodnega omrežja.
4. Napeljava plinovodnega omrežja.
5. Razširitev PTT omrežja.
6. Izgradnja športno rekreacijskega centra ter objekta za kul-

turno in družbenopolitično dejavnost.

7. Izgradnja trgovskega centra z živili.

8. Obnovitev zastarele cestne oziroma javne razsvetljave.

9. Rekonstrukcija dotrajane Djakovičeve ceste (preko gorenjske proge) in pločnikov ter Dražnjakove ulice.

10. Izboljšati stanje na področju onesnaženja zraka in varstva okolja.

Stric Matic je postal vikendaš

Veliko Ljubljancem, ki poznajo Zaplano, ve, da je to velika razpotegnjena vas, ki se začne pri Logatcu in konča v Rovtahu. To je menda najlepša vas na Notranjskem, predvsem zaradi svoje sončne lege in številnih počitniških hiš, ki so se razrasle po vseh dolinah in dolnicah. Vikendi, tako jim pravijo domačini in lastnikom vikendaš.

V to lepo vas je zamikalo tudi našega starega znanca strica Matice. Lani je prehodil po dolgem in počez celo Zaplano. Obiskoval je vikendaše, tega in onega, da je zvedel, kako so zidali in kako so kupovali zemljo za svoj mirni kotiček. Ko je vse to opravil, se je odločil: »Veš kaj, Cilka,« je dejal ženi, »zidali bomo. Stopil bom v Zaplano do starega Strgarja in se bova zmenila za nekaj sveta. Saj ne potrebujeva veliko. Naradil bom majhno bajto z nekaj pogradi in tam bomo potem živeli stran od tega smrdljivega mesta. Kar pogledaj, kako težko dihaš med temi zidovi. Mislim, da tudi ti rabiš boljši zrak, kot je v Ljubljani, drugo, kar se mi ne zdi nič manj važno, pa je to, kako nas bodo gledali sosede ob petkih popoldne, ko bomo odhajali na vikend!«

Cilka je začudena poslušala. Pri srcu ji je igralo ob misli, da skrbni mož pripravlja nekaj takega, kar ne doživi vsak človek.

»Veš kaj, dragi možiček,« je izjela čez čas, »kar kupi svet, kar kupi. Na drugem koncu bajte boš imel lahko še čebele in boš s tem rešen občinske takse, čebele pa ti bodo prinesle kakšno žlico medu.«

Tako so pri Maticovih sklenili, da postanejo vikendaši. Mila zima je pripomogla, da je Matic hitro zastavil. Zemljska dela so bila končana še predno je stari Strgar utegnil opraviti prepis tiste zaplate zemlje, ki jo je kupil novo pečeni vikendaš. »Presneto

11. Postavitev telefonske govorilnice ob gorenjski progi.

Za izvedbo tako široko zasnovane dejavnosti v KS pa so potrebna seveda tudi precejšnja finančna sredstva.

Dokler ne bo sistemsko rešeno vprašanje načina financiranja dejavnosti KS, se bomo morali tudi v prihodnje opirati na proračun občine in delno na financiranje s strani SIS in skladov. Predvidevamo, da bomo denar za naše potrebe dobili iz sredstev delovnih organizacij, TOZD, iz solidarnostnega preliivanja sredstev, zbranih na podlagi družbenega dogovora in samoupravnega spo-

razuma z delovnimi organizacijami in drugimi na območju KS in izven. K sofinanciranju za ureditev določenih komunalnih objektov pa nameravamo pritegniti tudi vse občane (denarni prispevki, fizično delo, prispevki v materialu). Ne izključujemo možnosti financiranja določenih komunalnih dejavnosti s sredstvi, določenimi in pridobljenimi na podlagi referendumov.

Sredstev, ki jih bodo prispevale OZD in TOZD, ne bo uporabljala samo naša KS, temveč se bodo zbirala na sklad ter solidarnostno razdeljevala vsem KS na našem območju.

inž. Ivan Savor

Izkušnje uvajati v prakso

Občinski sindikalni svet je organiziral dvodnevni seminar v Portorožu za predsednike, člane in poverjenike osnovnih organizacij sindikata naše OZD.

Seminar je bil namenjen družbenemu izobraževanju in usposabljanju sindikalnih poverjenikov in drugih članov izvršnih odborov osnovnih organizacij, ki predstavljajo najštevilnejše delegate. Prav ti delegati so nosilci vseh nalog pri našem nadaljnjem delu, uspešnem opravljanju svojih funkcij, ki zadevajo predvsem osnovno organizacijo sindikata v TOZD in njeno delo, kajti delavski razred ne more neorganiziran uresničevati svojih interesov.

Vsebinsko izhodišče seminarja je zajemalo širše naloge na družbenopolitičnem področju, ki izhajajo iz ustave, kongresnih stališč in sklepov, pa tudi konkretnih družbenopolitičnih nalog, ki izhajajo iz statutarne dogovora in v opravi, nanašajočih se na delovne načrte in druge neposredne naloge osnovne organizacije sindikata.

V predavanju z naslovom »Sindikati — organizacije delavskega razreda« je bila poljudno in konkretno predstavljena dejavnost sindikata kot organizirane sile delavskega razreda v njeni zgodovinski vlogi družbene probrazdabe, pri čemer so bila opredeljena tudi osnovna področja delovanja sindikata danes.

Prisotni smo se seznanili z družbeno vlogo in mestom sindikatov v ustavi in dokumentih ZK, z nalogami katerih pobudnik in nosilec je osnovna organizacija sindikata.

V poglavju o organiziranosti sindikatov so nam posredovali najbolj ustrezne metode dela osnovne organizacije sindikata v TOZD in naloge vodstva sindikata.

Prisotni so zelo pozorno spremljali predavanje prof. Jožeta Drnovška, kateremu je naša OZD kupila srčne zaklopke in mu s tem rešila življenje, za kar se je ob tej priliki tudi zahvalil. V temi »Poverjenik in član IO v osnovni organizaciji sindikata« je tovariš Drnovšek obravnaval naloge in usposabljanje poverjenikov za samostojno delo, spoznali pa smo tudi širše mesto in vlogo sindikata v TOZD in drugih oblikah OZD, posebno tam, kjer mora biti sindikat prisoten.

Praktično so nam razložili, kako naj dela vodstvo OOS in po-

samezni delegati, katere metode in oblike dela naj uporabljajo pri svojem delu.

Ljudska obramba in družbena samozaščita je bila tema, ki je v nas zbudila potrebo, da morajo družbenopolitične organizacije spremljati in ocenjevati stopnjo obrambnih priprav, pri čemer mora biti opredeljena tudi organiziranost sindikata v vojni.

Lahko rečemo, da je bil seminar zelo uspešen. Seveda bomo dejanske rezultate — v konkretni družbenopolitični praksi ocenili šele čez čas. Zato je v tem trenutku pomembno, da udeleženci seminarja dogovore in nova spoznanja začnemo uresničevati v našem vsakdanjem družbenopolitičnem delu.

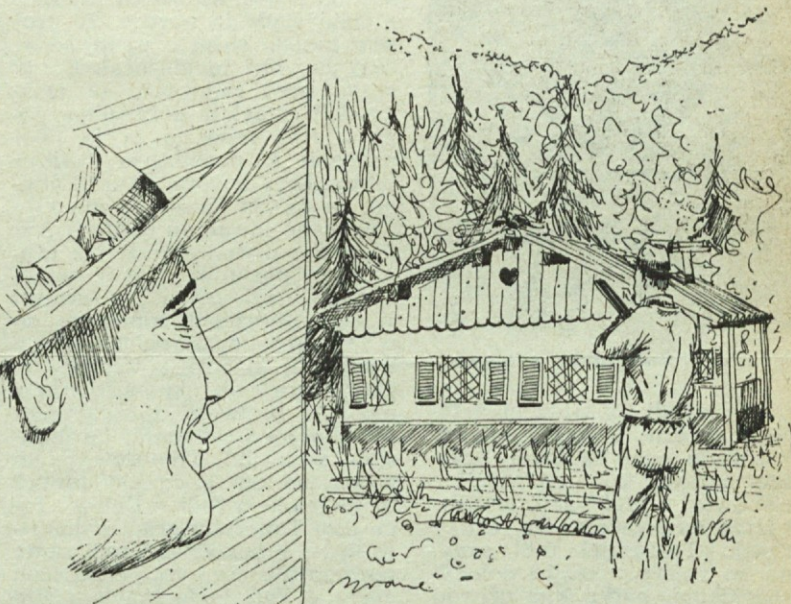
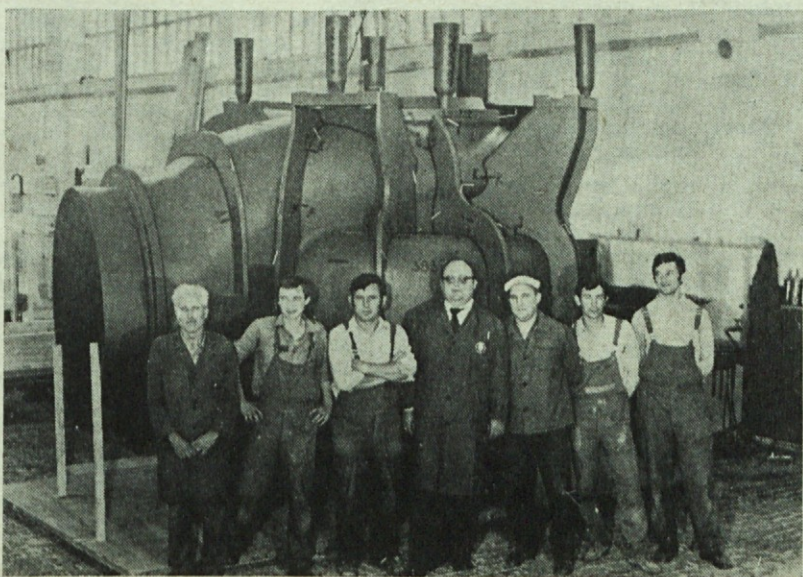
SIL

Kratka vest

Velik proizvodni uspeh je dosegla skupina petih modelarjev pod vodstvom skupinovodje Franca Konjarja, ki ji je z izrednimi ukrepi uspelo skrajšati rok izdelave modela ohišja črpalke za »TE Šoštanj IV« za 8 dni. Model sodi po velikosti in kompliciranosti v mednarodni razred. V model je vgrajena količina lesa, ki sicer zadostuje mo-

delni mizarni za pol meseca. Pohvaliti moramo tudi sodelovanje modelarjev in projektantov med izdelavo modela. Pomemben pa je tudi stroškovni vidik, to je konkurenčna sposobnost, ki jo modelarji dosegajo pri izdelavi največjih in najbolj zapletenih modelov na domačem in tujem trgu.

B. Klemenc

ko je potekala tod državna meja in so bili na delu razni mejaši, ki so prestopali mejo kot prekupevalci in tihotapci. Tudi na naš čas niso pozabili. O današnjih dneh je spregovoril stari Strgar: »Veste kaj, dragi prijatelji. Na tem našem srečanju naj vam kot star vaščan Zaplane povem nekaj zapovedi, ki naj veljajo za vse, ki ste prišli v naš raj.

Prvič — vsak izmed nas naj skrbí za red in čistočo. Drugič — zaradi varovanja čistega zraka kurite le z našimi drvni, ki vam jim bomo mi prodajali in ne bomo draga.

Svetujem, naj bodo vikendi res kraj počitka, da bo Zaplana živele z vami v resničnem miru. Nemira imate menda dosti čez teden. Četrtrič — ne delajte predragocenih vikendov, da vas ne bodo obiskovali tatovi, ker je v Zaplani navada, da so vikendi mikavni za razne potepuhe. Petič — čebel ni treba gojiti, ker vas bo obiskal medved, srakoper ali kragulj in jih uničil. Kaj bi vam še povedal? Zdi se mi, da je to vse, kar sem mislil, in da je dobro, da veste za vaše vikendaško življenje.« Matica je zadnja zapoved zelo prizadela. Da ne bi smel gojiti čebel? Deset panjev pa res nima takega vonja, da bi privabilo medveda. Vse to je po končanem slavu z veliko bolečino zaupal ženi Cilki. »Ah, beži beži, medved v Zaplani, srakoperji in kragulji!« ga je zavrnila žena. »Stari Strgar ne ve vsega. Danes je narava drugačna. Kar potolaži se in zaspi. Strgar je moral nekaj reči, da se ohrani stara modrost. Midva bova imela čebele pa pika.«

Sredi poletja je Matic pripeljal svoje prijateljice čebele. Deset lepo pobarvanih panjev je obogati-

Doma na podstrešju je našel starega nagačenega kragulja. Očistil ga je in odnesel k Maticovemu vikendu. Zlezal je na streho in ga pritrdil. Od daleč je bil videti kot živ jastreb. Strgar se je sam pri sebi nasmehnil. »Hm, Matic bo pomeril, ko ga bo zagledal. Takoj bo pomislil na mojo zapoved.«

Domov grede se je ustavil v vaški gostilni. Komaj je utegnil naročiti dva deci črnine, se je pojavil na vratih Matic. Strgar ga je spoštljivo pozdravil in vprašal: »Si že bil pri vikendu?« »Ne, nekaj bom spil, potem grem.«

Od daleč je Matic zagledal kragulja na strehi. »Poglej ga, Strgar je imel prav, kar je govoril. Vedel je, da bo kragulj jedel čebele, a na mojo puško ni računal!« Matic je takoj pomeril, čeprav še od daleč. Dva strela sta odjeknila v mirno globel, kragulj pa se ni premaknil. Pomeril je še v tretje. Tedaj se je Maticu zazdelo, da je ptič počasi razprl peruti, vendar se ni dvignil. Padel je na podkap vikenda.

Strela so prignali skupaj vse vikendaške firbce. »Pojdimo pogledat, kaj strelja vikendaš Matic!« so dejali. V procesiji so šli gledat Maticovo trofejo. Med njimi je bil tudi stari Strgar. Muzal se je, kot da se ni nič zgodilo.

Matic je medtem že pobral kragulja in seveda spoznal potegavščino. Zaprl se je v bajto in zapahnil vrata. Zaman so ga klicali vikendaši, naj pokaže trofejo. Matic je molčal in težko mu je bilo, da so se tako ponorčevali z njim.

Kakšno razsežnost je zajela zamera zaradi tega, ne vem. Ohranjeno je le to, da starega Strgarja ni bilo več na Maticovo pristojo in da se nista nikoli več srečala.

J. O.

VESELJE OB REKI RUAAHI

Z radostjo v očeh in s pesmijo na ustih so se dne 14. 11. 1975 pomikali prebivalci pokrajine Morogoro že od ranega jutra proti hidroelektrarni Kidatu. Prihajali so tudi iz drugih pokrajin Tanzanije. Diplomatski zbor in nekaj tujih gostov se nas je dobesedno izgubilo med živopisno domačo folkloro. Pa nič zato. Saj to je bil resnično njihov praznik — slavnostna otvoritev največje hidroelektrarne v Tanzaniji. Obiskal pa jih je tudi njihov predsednik republike, voditelj in mwalimu (učitelj) — Julius Nierere.

Litostrojanom ime Kidatu ni neznano. Pod tem imenom smo nedavno tega izdelali dve Francisovi turbini, vsako od njih za moč 50 MW ter žerjav za to elektrarno. Sicer pa je Kidatu manjše mesto v pokrajini Morogoro, 280 km oddaljeno od Dar es Salama, glavnega mesta Tanzanije. Do tja se pripelješ po široki asfaltirani cesti, le zadnjih 60 km odcepa te spomni na luknjast in prašen makadam. Seveda pa to ni nič proti vtisom, ki se jih človek nabere po lepi cesti skozi afriško pokrajino, ki je le tu in tam oskrunjena s sodobnostjo, kot so zidane hiše, manjše tovarne, bencinske črpal-

obisk ni bil namenjen safariju, temveč otvoritvi hidroelektrarne. Zato se vrnimo zopet na ploščadi pred vhom v elektrarno.

Uro pred pričetkom slavnosti je bila vsa bližnja okolica elektrarne zasedena z nekaj tisoč ljudmi, ki so prepevali brez predaha. Posebno dopadljive so bile skupine otrok in razne folklorne skupine, ki so s prepevanjem borbenih pesmi in ritmičnim gibanjem vzvalovile vso barvito množico. Mislim, da niti barvni film, niti magnetofon ne bi mogla avtentično podati tega razpoloženja. To moraš doživeti, gledati in poslušati!

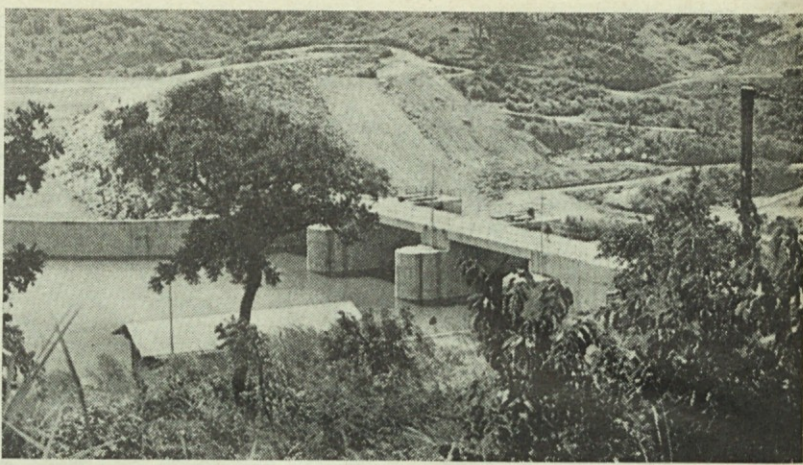
Prisotni Jugoslovani pa smo bili še nad nečim navdušeni. Ze ob poti do elektrarne smo med mnogimi državnimi zastavami opazili tudi jugoslovansko. Jugoslovanska zastava pa je vihrala tudi na častnem mestu med šestimi zastavami držav, ki so gradile elektrarno.

Ob enajstih je množica završala. Na slavnost je prišel predsednik republike Julius Nierere s člani vlade in partije. Ze prej sem mnogo slišal o njem, sedaj sem ga videl in poslušal. Ko je stopil pred mikrofona, se je v uvodnih stavkih dobesedno pogovarjal z množico in jo tako pritegnil k poslušanju svojega očetovskega govora. Zato ni čudno, da ga vsa Tanzanija imenuje enostavno mwalimu (učitelj). Vsi njegovi govori so prežeti z učenjem in pozivi za dvig iz nerazvitosti. Tudi tokrat je svojim ljudem obrazložil pomen te do sedaj največje hidroelektrarne v Tanzaniji, ki ima v dveh agregatih vgrajenih skupno 100 MW moči, ki bosta oskrbovala osem od skupno dvanajstih tanzanijskih pokrajin. Trenutno je te električne energije celo preveč in jo izvažajo tudi v Kenijo. Toda tudi Tanzanija gradi industrijo in bo v bodočnosti tudi sama potrebovala še več električne energije. Zato bodo že v letu 1976 pričeli z izgradnjo druge faze hidroelektrarne Kidatu in v dveh letih vgradili dodatna dva agre-

gata, torej dodatnih 100 MW moči. (Upajmo, da bodo tudi tokrat vgrajene litostrojske turbine!) Predsednik Nierere se je pristrčno zahvaljeval posojilodajalcem — Mednarodni banki za obnovo in razvoj ter Kanadi in Švedski, kakor tudi državam izvajalkam.

Za predsednikom republike sta govorila še minister za energetiko in rudarstvo Chagula ter generalni direktor Tanescosa Kasambala. Slednji pa se je že bolj natančno zahvalil izvajalcem del, med njimi tudi Metalni, Rade Končarju in Litostroju iz Jugoslavije.

Po govorih je sledil kratek kulturni spored, nato pa odkritje spominske plošče ob vhodu v hidroelektrarno. Seveda sta ta dan oba agregata normalno obratovala tako kot že nekaj mesecev prej in pošiljala električno

Hidroelektrarna KIDATU

energijo v omrežje. Otvoritev je bila le simbolična.

S predsednikom republike Niererejem smo se isti dan srečali še enkrat. Po skupnem kosilu je preprosto prišel med nas, vsakemu posebej stisnil roko ter se

še enkrat zahvalil za uspešno opravljeno delo in obisk.

Gostje smo se razšli na vse strani sveta, domačini pa so se potem še ves dan zabavali ob reki Ruahi.

V. N.

HE VARAŽDIN - SREČNO!

Pred novembrskimi prazniki se je prvič zavrtela še druga turbina tega našega najnovejšega elektroenergetskega objekta. Z ključnimi deli v tovarni, predvsem pa z montažo na terenu, je litostrojski delavec — projektant, obdelovalec, monter dosegel nov pomemben uspeh in znova dokazal svoje sposobnosti. Zato je prav, da o tem zapišemo nekaj več.

Elektrarna Varaždin — naša druga kanalska elektrarna in prva v verigi hidroenergetskih objektov na hrvatskem delu toka Drave, pomeni enega tistih objektov, ki naj bi s svojo srednjo letno proizvodnjo 475 GWh, ob instalirani moči 2×45.000 kW, na padcu 22,6 m vsaj delno po-

krila vedno večji energetski primanjkljaj z doslej še vedno najcenejšo vodno energijo.

Začetki gradnje segajo še v leto 1968, medtem, ko je bila pogodba za dobavo opreme sklenjena v juliju 1971. Zadnje, izredno mile zime in koncentracija najmoderneje gradbene mehani-

zacije iz vse države, so na tem gradbišču diktirale tak oster tempo graditve, da smo bili izvajalci opreme nemalokrat postavljeni pred skoraj nepremostljive rokavne zahteve.

Kljub prednosti, ki je bila dana izdelavi opreme za HE Varaždin pred ostalo domačo opremo, je izpolnitev prevzetih nalog in koordinacija del z ostalimi dobavitelji terjala izredne napore kolektiva. Brez samohvale, prej z upravičenim zadovoljstvom smemo trditi, da smo svojo nalogo dobro opravili. Nikjer v individualni proizvodnji, katero predstavlja vsaka naša turbina, ne gre brez nepredvidenih zapletljivosti.

Ko so bila dela na gradbišču HE Varaždin končana, se je celotna mehanizacija preselila spet na slovensko stran dravskega toka, kjer so mogočni stroji zarezali v ptujsko polje traso tretjega kanala — za dovod vode na turbine HE Srednja Drava II pri Forminu. V naših livarnah in pločevinarni so vedno večji kupi materiala, polizdelkov, in drugih delov opreme za novi objekt, pri katerem bodo koristno uporabili tudi izkušnje z gradnje HE Varaždin.

Medtem, ko skozi varaždinske turbine v divjih vrtincih hite le ne dravske vode, pa so v polnem teku razgovori za naslednjo energetsko stopnico na hrvaškem delu — HE Čakovec. Za to elektrarno so predvidene cevne turbine — moči in dimenziji, katere celo v svetu redko srečamo.

Pričakujemo, da bo zaupanje, ki smo si ga s svojimi dosedanjimi uspehi pridobili, nagnilo tehnično nam v prid pri sklepanju pogodbe za ta izredni objekt.

Odgovornost, ki jo s tem prevzemamo, ni nič manjša kot je bila pri vseh dosedanjih nalogah, zato smo prepričani, da bomo prevzeto nalogo izpolnili in tako opravičili izkazano zaupanje.

ETO

Glasilo delovne organizacije
Titovi zavodi Litostroj izhaja
mesečno (s posebnimi prilogami)
v nakladi 5800 izvodov
— Ureja ga uredniški odbor
v sestavi: Stanislav Bradeško
dipl. inž., Milan Vidmar, Janez
Oprešnik, Vukoslav Živković,
Leopold Šolc, dipl. inž., Hrabroslav
Premelj, Janez Stražišar,
dipl. inž., Milan Jurjavčič,
Ivan Elikan.

Glavni in odgovorni urednik
Ivan Elikan, tehnični urednik
Estera Lampljč.

Telefon uredništva 56-021
(h. c.) interna 246 — Poštna
plačana v gotovini — Rokopisov
ne vračamo — Tiska ZGP
Primorski tisk, Koper —
TOZD Tiskarna Jadran—1975

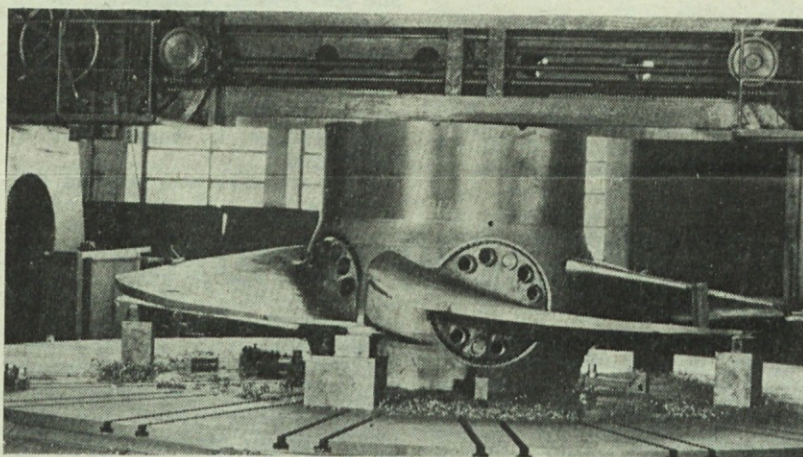
Deklica s kokosovim orehom

ke, daljnovidni, pokvarjeni avtomobili ob cesti, reklame... Kljub temu pa je videti še dovolj prvobitne narave, kot so značilne afriške vasi s prebivalci ter (divje) živali na prostosti. To razliko občutijo Tanzanijci tudi sami. Zato so nekaj pokrajin določili za nacionalne parke, kjer uživajo divje živali zaščiteno svobodo, množični turisti pa (iz varnih avtomobilov) pasejo svojo radovednost.

Eden izmed takih parkov je tudi park Mikumi, skozi katerega pelje že omenjena cesta proti Kidatuju. Seveda ni park kakor ograjen vrt. Nanj te opozori le tabla ob cesti z opozorilom: Pazi na divje živali! Previdnost pa je potrebna že mnogo prej. Tu so prometni predpisi dokaj čudni. Prave zebre se podijo ob cesti, prehodi preko ceste pa sploh niso označeni z zebami. Zato moraš biti vsak trenutek pripravljen na slona ali krdelo slonov, žirafe, opice, divje prašiče, gazele, zebre, želve, divje govedo, nosoroga ali celo leva, če se slučajno odločijo za prehod preko ceste. Vožnja skozi to pokrajino je res zanimiva, vključno z vožnjo po levi strani, kot je v Tanzaniji predpisano. Žal moj

Predsednik Nierere, ki ga njegovo ljudstvo imenuje učitelj, je prišel med nas in vsakemu posebej stisnil roko

Kaplanov tekač za HE Varaždin, ko se je vrtel samo še doma

HE MRATINJE PRED STARTOM

Le nepredviden splet okoliščin je preprečil, da niso v letošnjem letu začele polno obratovati tudi doslej najmočnejše litostrojske turbine na HE MRATINJU v slikoviti dolini reke Pive. Tako pa prav v zadnjih dneh leta potekajo končne priprave za zavrtitev prvega agregata.

Kdor je kdaj hodil po dolini Pive, tam med Nikšičem in Fočo in ima v srcu vsaj malo posluha za energetiko, ni mogel mimo misli, koliko neizrabljenega energetskega potenciala se še skriva v teh zapuščenih skalnih soteskah, po katerih dnu divjajo hudourniki. Toda kraji so divji, nedostopni, misel na gradnjo v tej pušči skoraj prevratna!

Zato je dolgo trajalo, da so se strokovnjaki odločili za projekt, ki naj bi korenito zarezal v doslej nedotaknjeno naravo, jo oklenil v beton in jeklo ter prisilil, da služi človeku in njegovim vedno večjim potrebam po energiji.

Seveda pa projekt še ni vse.

Prišli so ljudje, delavci, inženirji, tehniki in z njimi stroji, kamioni, razstrelivo... Počasi je začela tam iz globokega dna, med dvema navpičnima stenama, doslej neprehodnega kanjona, rasti betonska pregrada, ki predstavlja izreden dosežek graditeljev tovrstnih jezov.

Skoraj neverjetno se zdi, kaj je v tem odmaknjenem delu Črne gore ustvaril človek, navzlic vsemu upiranju narave in okoliščinam, ki bodo še dolgo veljale kot izjemne na naših gradbiščih te vrste.

Zdaj je pregrada gotova. Vraščena v tisočletno skalovje se ponosno pne v višino preko 200 metrov, za njo pa se natekajo vedno nove množine bistre Pive, pripravljene, da na gib roke zahrumijo skozi jeklene spirale, se ovijejo okrog velikih Francisovih tekačev in se potem, ko so dokazale svojo skrito silo,

spet umirijo skozi ozko dolino tja do Foče.

Kako se je razširil in poglobil življenjski prostor poskočnim postrvim, doslej vajenim le bistrih tolmunov in penečih se brzic med kamnitimi skladi, kako se ob bregovih začudene ustavljajo divje zveri, vajene le večnega enakomernega šumenja hudournih voda — nekaj novega je v bučanju voda skozi turbine!

Pa pogledjmo v osebno izkaznico mratinjskih turbinskih strojev. Vgrajene so tri vertikalne Francisove turbine s po 160.000 KS za pretok 80 m³/s na padcu 162 m.

Tudi na tej elektrarni so se pri montaži opreme našli skupaj stari znanci iz delovnih kolektivov Metalne in Rade Končarja s svojimi mlajšimi sodelavci, prvič poslani na teren. Ni dvoma o tem, da so bili poslani v trdo šolo.

Tudi naša montažna skupina pod vodstvom ing. Petra Šterka, ki ga je v zadnjem času zamenjal Franc Vidrih, je bila sestavljena iz mlajših moči. Kljub temu so bili pri svojem delu uspešni in zaslužijo vso pohvalo, kar velja še posebej, če upoštevamo res izjemno težke pogoje montaže.

Z nestrpnostjo pričakujemo poročila, da so se turbine v redu zavrtle, saj bo to prav gotovo najlepše darilo in pohvala vsem, ki so pri tem poslu sodelovali.

ETO